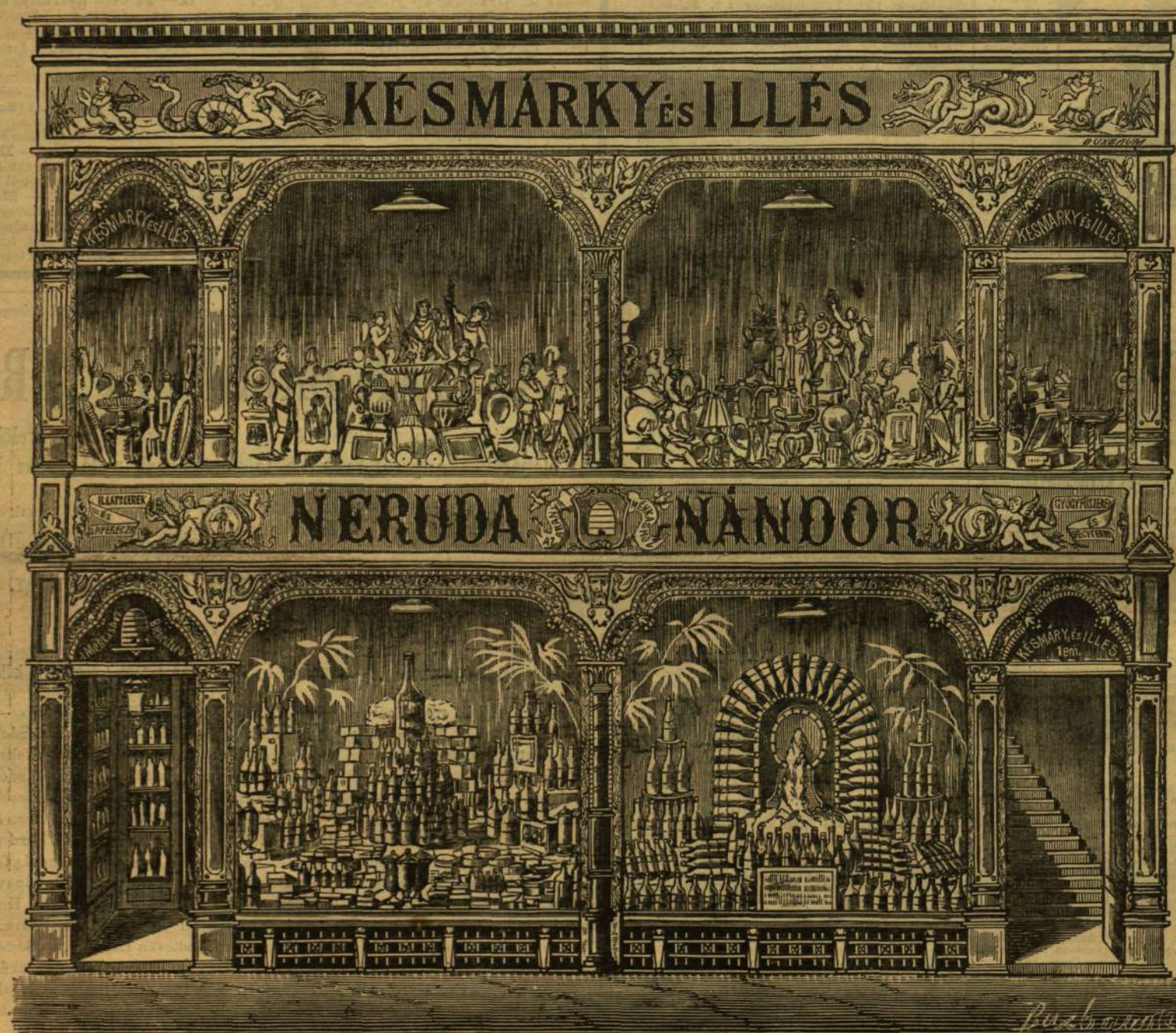

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, miszerint a
hatvani utca 9. sz. alatt, az ujonnan épült vasház I. emeletén,

világvárosi mintára nagy raktárunkat u. m.

Műipar-cikkek, czélszerű és izléssel összeállított alkalmi ajándékok, a most különösen kedvelt japáni és china diszitési tárgyak, valamint francia és angol diszmű-különlegességekből, f. é. decz. hó 1-én megnyitottuk. 13 év óta bennünk helyezett bizalmát és pártfogását ez új vállalatunkhoz is kérve, maradtunk kiváló tisztelettel **Késmárky és Illés.**

Neruda Nándor Budapest,
gyógyszerkereskedő az arany méhkasoz, hatvani-utca 9.
a „vas ház”-ban.

Pinaud, Piver, Roger & Gallet, Houbigant, Atkinson, Bayley stb. stb. illatszereinek nagy raktára.
Macassar olaj, Kalydor, Odonto és Eukonia, Rowland és fiától Londonban.

Szappanok 5 krtól 2 frtig darabja, nagy választékban.
Illatszerek, izlésesen kiállított dobozokban, illatborítékok, pipere és hajvizek.

Gróf Keglevich István, Czuba-Durozier, Martell, Martineau, Matignon, Hennessy, Sicard, Prunier, Tricoche-féle és Californiai cognac legelőcsőbb árakban.

Malaga, Madeira, Sherry, Tokaji és sashegyi borok kitünő minőségben.

Magyar pezsgő Francois és Társától Budafokon, francia pezsgő Mumm és Társától, Pommery és Heidsiecktől.

Thea legjobb minőségekben, rum valódi Jamaika, rum naturel az Antillák társaságától és Californiai rum üvegje 80 krajczár stb.

Hollandi cacaok Van Houten-, Gaedke- és Blooekertől, Liebig társaság és Kemmerich húskivonata, a Nestle-féle gyermekliszt és sült tej magyarországi főraktára.

Arjegyzékkel kívánatra szívesen szolgálok.

50. SZÁM. 1889.

BUDAPEST, DECEMBER 15. XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 *

Csepán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre — 4 * Csepán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt
fél évre — 3 * Külföldi előfizetéseket a postai
meghatalmazott vitélő is csatolando

ORTH JÁNOS.

Hogy egy valóságos uralkodó tehernek ismerje föl az uralkodást és föleserélje a magánélet nyugalmával, arra már nem egy példa volt a történelemben. S alig is képzelhető oly uralkodó, a ki élete valamely valóságos pillanatában ne érezte volna föl helyzetét nyomasztó voltát s ne vágyott volna, ha csak pillanatokra is, szabadulni tőle. Mert az uralkodásnak valóban sok oly oldala van, mely azt egyáltalán nem teszi irigyletté.

De a kinek a véletlen kivételén oly kedvező helyzetet biztosított, melynek alig van baja, bűja, gondja; a kinek alig lehet vágya, mely ne teljesebben; a kit tisztelet, hódolat vesz körül, a hol csak megjelen; a ki fölülről tekinthet alá a szerencse legnagyobb kedvezéseire is, s áhitattal tekintenek föl rá a tehetségeiknél, érdemeiknél fogva nagyok és jelesek; a ki minden gondtól menten élheti világát, s fenéig ürítheti mindaz örömeit, a miket az élet halandónak adhat, s viszont mindezekért tőle semmit nem követel: hogy az ilyen ember életének legszebb korszakában hátat fordítson mindezeknek, eldobjon magától születési előnyt, rangot, magas állást, vagyont és kényelmet s beálljon a létért küzdő emberek sorába: az ilyen jelenség nemcsak a mi korunkban ritkaság, de az volt, a mióta csak a világ fennáll.

Azért keltett oly általános csodálkozást, mikor János főherceg, az uralkodóház toskánai ágának sarja, azzal az elhatározással lépett a világ elé, hogy lemond születése előnyeiről, leteszi főhercegi rangját, címét, nevét, lemond elfoglalt magas állásairól és kiváltságairól s mindazokról a jövedelmekről és előjogokról, melyek ezekkel kapcsolatosak, s nem tart meg multjából semmi egyebet, mint azt az önszorgalmával nemrég szerzett tengerészti diplomát, melylyel kezében ezentúl kenyerét keresni készül, ép úgy, mint más, önmunkájára utalt, közönséges ember. Salvator János főhercegből, a kinek ezen fölül még feltűzött nevét, altábornagyi rangját s egy sereg kitüntetését sorolja föl a gothai almanach, — lesz egyszerű svájci polgár, a kit ezentúl Orth János név alatt fog ismerni s talán elfeledni a világ.

Igazán egész mese gyanánt hangzik: „Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szép, fiatal herceg...” Mert az volt valóban. Még nem töltötte be negyvenedik évét, szép, szeretetre

mélto, mint a mesebeli királyfiak. Nemes szívé, bátor lelkü, nyílt eszé. Oda tul a Lajthán alig volt az uralkodóházbéli sarjak közt nála népszerűbb. Rajongott érte a polgári társaság, melyben megjelent, katonái imádták, s tűzbe mentek volna érte. Ő volt az ifjabb főhercegek között az egyetlen, a ki a maga tapasztalatából a legkomolyabb oldalát is ismerte a katonai életnek. Dandárt vezetett komoly ütközetben, vitézül harczolt, csatát nyert s a csatamezőn lett tábornokká. Katonai képzettsége oly magas foku volt, hogy nagy háboru esetére őt tekintették az osztrák-magyar haderő jövőd

főparancsnokának. A legnehezebb fegyvernem, a tüzérség volt kedvencz szakmája s csak azért nem hagyták e mellett, mivel a megrögzött régi rendszer hívei veszedelmesnek találták újító eszméit, a melyeket nem rejtett véka alá, hanem a nyilvánosság elé bocsátott.

Valamint az elhunyt trónörökös, a kinek a legbizalmasabb barátja volt, író volt ő is, kitünő katonai szakiró. Egy röpiratával, melyben önálló gondolatokat fejtetett, vonta először magára a befolyásos körök neheztelését.

Utóbb egy felolvasása szurt szemet, a melyben azt vitatta, hogy a katonát nevelni kell,

ORTH JÁNOS. (Salvator János főherceg.)

nem pedig idomítani, mint valami tanulékony állatot, hogy a katonának mindenekelőtt szellemi kiképzésre van szüksége, s csak másodszorban testire, s hogy a katonánál a lelkesedésnek azért, a miért harcol, harczdöntő ereje lehet.

De nem csak az írói hajlamban, a szabadelvű gondolkozásban is megegyezett a boldogult trónörökös.

Egyikök sem hitt babonában, s Bécs városa hetekig beszélt kettejükről, mikor elfogták a spirítista Bastián által fölidézett szellemet. Liberális gondolkozása s határozottan demokratikus irányu elvei sokaknak volt szálka a szemében, a kik nem veszik jó néven, hogy a szabadelvűség beférkőzik már a legmagasabb körökbe is.

Salvator János főherczegnek egy korábbi arczképét bemutattuk e lapok hasábjain már ezelőtt (a «Vasárnapi Ujság» 1884. évi 14. számában) s nevével gyakran találkozhatott lapunkban az olvasó. Megemlékeztünk róla ez év folyamán is azon alkalommal, mikor az uralkodóház valamennyi tagját bemutattuk. Ez alkalommal, midőn újabb arczképét közöljük, mely már polgári ruhában mint Orth Jánost tünteti föl, nem kívánjuk újra felsorolni élettrajzi adatait, csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy az uralkodóház tsokánai ága, melyhez az 1852-ben született János főherczeg tartozik, Károly Lajos főherczeg és férfi leszármazói után legközelebb áll a trónhoz.

Természetes tehát, hogy János főherczeg elhatározásához ő felségének, mint a család fejének, beleegyezése volt szükséges. Azt ő meg is nyerte s most Angliában időzik, a hol állítólag valamely hajózási vállalatnál állást készűl elfoglalni mint kapitány s utóbb maga alapít hasonló vállalatot. Páratlannak mondható elhatározásának okairól eddigelé semmi bizonyosat nem tudunk s azokat csak a jövő fogja valamely uton megállapítani.

BABILONI GONDOK.

(Heine.)

Hí a halál. — Oh én szerelmem, Inkább hagynálak rengetegben, Vad fenyveserdőn, szembe! vésszel, Hol farkas ordít, keselyű fészkel, S rémesen rőfög a vad emse, A szőke vadkan hitvese.

Hí a halál. — Jobb volna téged, Szép gyermekem, a tenger mélynek Háborgó hátán hagynom el, Habár a sarki szél dühvel Korbácsolná, s felszínre törne A mélység valamennyi szörnye, Krokodil, czápa, vért szomjúzó, Feléd tátott torokkal úszna — Én nóm, én gyermekem, Matildom, Nem oly veszélyes, hidd, a zordon Erdő s a bősztűl tengerár, Mint e hely, mely magába zár! Bármily iszonyú is a tengeri szörnyek S a keselyű, farkas: sokkal szörnyebb Fenevadakkal van tele Párizs, a világ főhelye, A csillogó Párizs, mely tánczát ropja, Ördögök édené, angyalok pokla — Hogy téged itt kell hagynom itt, Örüllté tesz, megtébolyt!

Körülzámmtói gúnyosan ágyam Fekete légyra, a csendben, az árnyban, S le-lezáll orrom- s homlokomra, — Némelyik köztük olyanforma, Mintha emberi arca volna, És hosszú elefánt-ormánya, Mint Ganesa istennek, Hindostánba'. — — — Agyamban meg úgy zakatolnak, Úgy tetszik, úgy koffert pakolnak, S az eszem — oh jaj! — útra kel, még Előbb tán, mintsem magam mennék.

VARGHA GYULA.

MAGYARORSZÁG LOVAGVÁRAI REGÉKBEN.

Írta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

I.

Csókakő.

(Kata és Éva.)

Fehérvármegyében Csurgó és Mór között fekszenek a Csókakő romjai.

Csókakő várának is érdekes regéje van. Miként adta oda Zsigmond király... de nem vágunk a krónika elé, mely eléggé mulatságos, még ha nem igaz is.

De igaz is lehet. Én legalább, ha akarom, valamennyiben hiszek, ha nem akarom, egyben sem hiszek.

Mert valamennyi donatíós történet közt a legismertebb, legnyilvánvalóbb a Mária királynő adományozása, a ki azt kiáltja a Kis Károlyra rohanó Forgácsnak:

Vágyad fiam, vágyad Forgács,
Tied léssen Gyimes és Gács.

Nos, igen szép, — de mégsem egészen valószínű, hogy ő felsége ráért volna ebben a borzasztó pillanatban *versben* beszélni.

Már ennél mégis igazabb lehet a Csókakő története, mely a Zsigmond alatti török háborukra ereszkedik vissza.

Háborut viselni akkor is nagy mulatság volt; olcsóbbra is jött, de némi ügyvel-bajjal bizony akkor is járt.

Ma egy sürgönyt kopogtatnak le s «berukkol» mindenki. Valaha nehézkes parancs ment violaszín pecsét alatt. Hát még a Zsigmond idejében! Ha katona kellett, semmit sem írkáltak, hanem fegyvereket gyűjteni utra menesztettek egy kardot, hogy kergesse össze a többit.

A kard aztán elment. Herold hordozta véresen az országban és gyűlték a hadak a zászlók alá.

Hát mondom, háborúra készült a király s a véres kard heroldok szigorúan hirdették a nemesi kuriákon:

— A ki József napra nem lesz a táborban, fejét és jószágát veszti.

El is ment mindenki a kitűzött napra, kivált a dunántúli nemesek, várurak ilték nyeregbe roppant számmal. Mert hát úgy volt felállítva a kérdés: «fej vagy nyereg». S a fejét mindenki jobban szereti, mint a hogy utálja a nyeret.

Somogyban például mindössze két jámbor nemesről verte a hír, hogy magokat a hadból kivonják, erdőknön, padlásokon bujdosolnak.

A somogyi várispán kerestette is darabontjaival a két gyávát. Azok látták is őket felbukkanni, hol nyomukba voltak, hol elveszítették; lápokban, ingoványokban; elfogni nem bírták. Az egyik nemesnek Berkézi Balázs volt a neve, a másiké Berkézi István.

Annál jobban csodálkozott Apul a várispán, mikor a táborba érve, Zsigmond melegen szorongatta meg a kezét:

— A kend vármegyéje a legkülönb. Az egyetlen, melyből az utolsó szálig minden ember bejött.

Nagy zavarban volt Apul.

— Nem lehet az uram. Két otthon maradt gyámoltalanról én magam is tudok. Az egyik Berkézi István, a másik Berkézi Balázs.

— Már pedig nekem nem így jelentették.

— Akkor bizony félrevezették nagyságodat.

Majd mindjárt meglátjuk — szolt Zsigmond s legott parancsolá Csopor alvezérnek: szoltsa név szerint a somogyi hadat, ha közte van-e a két Berkézi testvér?

Kis idő múltával jelentő Csopor Pál:

— Igen is, itt vannak nagyságos királyom.

Zsigmond nevetve mondá Apulnak:

— Ugy látszik, kendet vezették félre, Apul uram.

— Már ugy lesz valahogy, — dörmögte az röstelkedve.

Boszankodott. Egy kis kudarcnak is beillett az eset. Mégsem lehet azt így hagyni. Menten a táborból küldé Mihály nevű apródját haza a várnagyához, azzal a parancssal, hogy példásan büntesse meg azokat, kik a Berkézi-féle híresztelésekbe befolytak s őt felültették.

Lóra ült az apród, ment hol ügetve, hol sebesen, a hogy a ló birta, de mire hazaért Budáról Somogyba s ott elvégezt Kristóf várnagygyal a dolgokat, aztán mire megint Budára visszajött s onnan, kérdőzösködések szerint, mindenütt a Duna folyása mellett a tábor után ment, mikor végre elért Galambócra, majd Nikápoly alá, már akkor vége volt a háborúnak. Csak a diadal-lakomára ért jókor.

A fényes győzelem örömmámorba hozta a királyt: madarat lehetett vele fogatni. A mi csak zsákmány és üres birtok volt az országban, mind kiosztogatta azok között, a kik kitüntették magokat.

Mihály apród az urát sietett felkeresni.

— No, mi ujság otthon? — kérdé Apul.

— Az az ujság uram, hogy Berkézi uraimék most is otthon iltnek a sutban. Azaz bujkálnak kukoriczaföldeken, pinczékben és barlangokban.

— Az lehetetlen.

— Szemeimmel láttam mind a kettőt. Üldöztem is őket Kristóf várnagygyal.

— Megfoghatatlan, — dünyögé Apul s ment egyenesen a királyhoz, hogy elmondja neki.

— Nadragulyát evett kend — pattant fel a király, — hogy mindig ezen a két emberen loval. Nemcsak hogy itt vannak, hanem ki is tűntették magokat derekasan; jó harezos mind a kettő. Csókakő várát nekik szántuk.

Apul zavartan csóválta a fejét.

— És mégis... engedje meg királyi nagyságod, hogy színről színre lássam őket.

— Nem bánom. Ugorj fiam Perényi, — fordult az apródhoz, — intézkedjék a vezér, hogy a két loval a sátorunkba jöjjen.

Két alacsony, zömök vitéz lépett be a királyhoz nemsokára.

— Berkézi Balázs és István vagytok?

— Azok vagyunk.

— No látod Apul. Derék lovagok vagytok, hűségteket, bátorságotokat im megjutalmazzuk. Tiétek és utódaitoké Csókakő vára és uradalma. Hanem most már huzzátok föl sisakrostélyaitokat, hogy szemtől szembe megismerkedjünk.

A két levante habozott.

— No, mi az? Le azzal a sisakkal! parancsolá a király türelmetlenül.

A sisakokat levetették; két szép harmatos nő arc tűndöklött elő a mogorva páncélmezéből s gazdag hajfonatok hulltak a harezosok vállaira.

— Ahá! kiáltott fel Apul. — A Kata meg az Éva asszony. Jó napot, kedves hugoskaim. Hát ehhez is értenek kegyelmek?

— Kegyelem, kegyelem a férjeinknek!

Csodálkozásában alig birt szóhoz jutni az uralkodó, majd végre e szavakkal fordult az urakhoz:

— A mely országban ennyi bátorság van a női szivekben is, ott fölösleges büntetéseket szabni a gyáváságra (aztán a nőknek intett, hogy lépjenek közelebb). Ti pedig vitéző asszonyok, megkapjátok, mint ígertem, Csókakő várát és uradalmát. Férjeitek életben maradnak a ti kegyelmetekből, de nevéik örök időkre elenyésznek, kitöröltetve a nemesek jegyzékéből, s a két családnak a ti nevetek alatt lesz folytatása a jövőben.

Igy lettek a Berkézi István uram maradékai az asszony neve után *Kathák*, a Berkézi Balázs uraméi pedig *Ervák*.

Az összegyűlt főurak lelkes «éljen»-nel helyeselték a király szavait, míg ő mosolyogva fűzte karjára a két vitéz menyecskeit.

— Ez a csata az asszonyoké volt. Menjünk, élvezetlek benneteket méltó társatokhoz: Rozgonyinéhoz; ha ugyan megtaláljuk hamarjában — de ahol látom ni előcsillanni... a tengerzöld ruháját.

II.

A szegedi vár.

A szegedi vár már az Árpád-házi királyok alatt megvolt s a vegyes-házbeli királyok korában fontos szerepet játszott. Hunyady János, Mátyás király gyakran megfordult benne. Régebben Borbála királynő, Zsigmond neje, farsangolt falai közt, Szegeden akkoriban nagy számban levő főurak képezvén udvarát.

A mohácsi vész után 1526-ban egész Szegedig portyáztak a török, a várát is megostromolta s megrongálta.

Azontúl omladozni kezdett... pusztult, málolt, senki sem törődött vele, míg végleg elfoglalván Szegedet 1542-ben a török, néhány év múlva újra építette a romvárat. Erről az építésről énekl Timódy:

Csuda bölcsen ractie....

Elest aligut sokat szörszete be az várban,

Kinek massa nincsen mongiak ez országban.

A régi vár elpusztulásának egy Pribék nevű magyar ember az oka, a ki a budai basának, Mehemednek, titkára volt s egyszer valamikor a szegedi tanács által megbüntettetett.

A szegediek szelét vevén annak, hogy Mehemed uramnak foga a Tisza-Duna közti vidékre is vások, egy négytagú hódoló küldöttséget menesztettek Budára, mely megkerélje. E küldöttséget Zákány István uram vezette s benne voltak Tsötörtök László, Somlyai Pál és Budai István uraimék.

Sok láda szarított halat s gyönyörű szőnyeget vivének a basának, ki is nyájasan fogadta őket, mondván:

— Legyetek nyugodtak, Szegedet pártfogó-somba veszem, és semmi bántódása nem esik.

De alig hogy kitették lábukat a budai várból, belépett a basához Pribék s elkezdett neki szemrehányásokat tenni:

— Hidd meg uram, ha ezek haza érnek, soha többé Szeged a tied nem lesz. Pedig fogalmad sincs, mennyi kincs van ott. A szegediekben nem szabad bizni. Ravaszok, megcsalnak mindenkit. Otthon nevetni fogunk rajtad.

A gyenge elméjű Mehemed szót fogadott, elfogatta a szegedi urakat s kivégeztetvén őket, Pribék tanácsára Szeged ellen indult.

Volt a basának egy vitéz agája, *Hubias*. Szemefénye a török hadseregnek, délczeg olajbarna arcu dalia. Az a hír járta róla, hogy gyaugolyó nem fogja. Őt küldé Szeged ellen Mehemed.

Nem sok ellentállásra talált. A szegedi polgárok, kalmárnépek valának, nem igen értettek a fegyverforgatáshoz. Főbíró uram ugyan felkötötte a fringját s kidoboltatta az utcákon, hogy a ki a városát szereti, helyt álljon, de csak igen kevés fegyveres gyüle a vár elé. A legtöbb szétzaladtak, a merre bírtak, de leginkább Temesvár felé, a hol Losonczy parancsnokolt derekas számú csapatok felé.

Az odamenekülő szegediek kérelmére Losonczy rögtön utnak indított egy segélyhadcsapatot, melyet *Kis Kampó* vezetett. Kis Kampó meg a magyar seregnek volt szemefénye, legjobb vitéze. Tábortüzeknél estenden mindig arról disputálgattak a katonák, melyik a külön legény: Hubias aga-e vagy Kis Kampó?

Most ime megjött az alkalom, hogy eldöljön. — Megyek én, — kiáltá Kis Kampó, mikor meghallotta, hogy Hubias aga is jelen van Szeged ostrománál.

Elindultak, mentek Szeged mentésére, közben sehol meg nem pihentek, pedig meg lehetős csipős éjszaka volt (épen utolsó farsangkor), s az ut sáros, lucskos. Hanem ennek az éjszának volt egy más [baja is a csipősségén kívül: épen éjfél táján elkezdett virradni — még pedig nyugat felől. Egészen világos lett. Majd apró fekete hernyók röpködtek a levegőben.

— Szeged ég! — zúgták a katonák.

Valóban nem volt már mit menteni, mire odaértek. Lángokban állt az egész város. A toronyok ledőlve csonkán meredeztek az égre, a füst terhes barna felhő gyanánt kavargott, beláthatatlan messzeségre takarva el az eget. Iróztató látványa volt a pusztulásnak.

— Forduljunk vissza! — követelte a sereg. — Nincs itt nekünk már semmi dolgunk.

— Megálljatok! — mondá Kis Kampó az elkeseredés dühével. — Hadd legyen valami nyoma, hogy itt jártunk.

S ezzel beugratott Csella nevű pejkanczáján a Tiszába, s átúszván a folyamot, a vár elé nyargalt, harsány hangon kiáltá:

— Hej, törökök! Ha olyan vitézek vagytok, küldjétek ki nekem Hubias agát. Hadd mérközzünk össze egy szál kardra!

Azon melegiben szaladtak tizen is megmondani Hubiasnak:

— Egy magyar katona átúszta a Tiszát, veled akar verekedni.

— Vakmerő kutya lehet, ha átúszta. Bizony nem térek ki előle.

Ezzel Hubias is lóra ült s elébe ment a magyar daliának kivont karddal.

Összeesaptak. Szikrázott a két nemes aczél, minden ügyességüket elővették a bajvivők, de csak nem bírtak egymásban kárt tenni.

— Ki vagy? — kérdé az aga meglepetve az ellenfél remek vágásai által.

— Akárki vagyok, — szolt Kis Kampó nyugodtan, — fölösleges a bemutatás, mert mi ugy sem találkoznunk többé ebben a világban egymással. Egyikünk itt marad.

— Ám legyen!

S ezzel újra egymásra rohant a két levante. Jó szerenese, hogy elkapta a fejét Kis Kampó, mert menten szörnyet hal vala a Hubias rettentő csapásától. De Kis Kampó sem volt rest, visszavágott hatalmasan, s ha a Hubias lova félre nem ugrik a gazdjával, bizony nem tudom én, mi lett volna.

Egy negyedóráig tartott már a harc, a lovakról, a vitézekről csurgott a verejték, de vér nem, míg végre Kis Kampó egy cselvágással végighasította a Hubias váll-lapoczkáját. Magasra szókött fel a friss vér, Hubias kezéből kiesett a kard.

— Rád ösmerek. Te Kis Kampó vagy, — hörgé a török aga.

— Te pedig rögtön a Mahomed próféta vendége leszel a paradicsomban, — szolt Kis Kampó s olyan ádáz erővel sujtott felé, hogy feje legott elvált törzsétől.

Ezzel be nem várva, míg a szájtató várnép üldözőbe venné, újra beugratott a Tiszába s nagy «éljen!»-rivalgások között uszott ki övéhez a tulsó partra.

A szegedi várban török basák székelték azontúl egészen a török iga lerázásáig. Ekkor levették a bástyatoronyról a felhóladt és a kétéjű sas került helyére. Török helyett német őrség s német várparancsnokok. «Németajku törökök.»

Lassankint vesztetni kezdé hadi jelentőségét is a szegedi vár, melyet Urunk II. Rákóczy Ferenc ostromolt utóljára s csak a szegediek ál-

modoztak még felőle, hogy hátha megint feljö a delelő napja s úgy lesz, mint valaha régen, mikor még Zsigmond király, Hollós Mátyás tanyázott benne.

«Fog még itt király lakni!» mondogatták és igazuk lett.

Csakugyan lakott, pedig jó sokáig, még egy király. A «ziványok királya» Rózsa Sándor.

A hajdan híres várból börtönöket csináltak, nagy bűnökért elítelt rabok számára. E falak közt, melyekbe bele volt építve a szelidség jelvénye, a híres kőbarány, a leghajmeresztőbb kegyetlenségek történtek Ráday alatt, a ki itt tartá véres törvényszékét az alföldi haramiák fölött.

Végre a város ujjaépítésekör Ferencz József király a városnak ajándékozta a várat — házteleknek. S most fényes paloták emelkednek helyén, kaczerán nézgetve magokat a szőke Tisza lomhán suhanó vizében.

STANLEY ÚJ UTAZÁSA.

Hosszu időknön át lesz emlékezetes az az utazás, melyet a világhírű utazó, Stanley, most újból befejezett, elhatolva Afrikának eddig teljesen ismeretlen vidékein át a máhdi lázadása (1883) óta a világtól teljesen elzárt *Emin* pasa székelyére s a már-már veszendőnek indult hírneves férfit diadalmasan vezette vissza a civilizált világba. Stanley nagy teiteneik legeslege, mint tudjuk, Livingstone föltalálása volt. *Emin* pasa nem oly nagy művelődéstörténeti alak, mint a lelkes skót misszionárius volt; de Egyiptom egyenlítői tartományaitban teljesített felfedezői és kulturumunkája a művelt világ rokonszenvét keltette föl iránta s egész sora az expedícióknak indult megmentésére. Az expedíciók mind kudarcot vallottak, bár köztök oly tekintélyes afrikai utazók, mint Fischer, Peters (a ki oda is veszett), Wissmann állottak is azok élén; *Stanley* kísérlete azonban az alkalommal is sikerült.

Emin pasa, mint az már e lapokban is említve volt, még Gordon pasa idejében lett a Nilus forrásai melletti s az osztrák-magyar monarchiát területre nézve felülhaladó ugynevezett egyenlítői kormányzója, előbb Lado, majd Vadelai székhelyével, közel az Albert Nyanza-tóhoz, mely a Nilusnak nem rég óta ismeretes egyik forrása. Tartománya Egyiptom között feküdt a nagy kiterjedésű egyiptomi Szudán, a tekintélyes Khartum székelyével. Khartumnak a mádisták által történt meghódítása után előre volt látható, hogy a sor csakhamar *Emin* tartományára is rá kerül, és hogy az képtelen lesz magát hosszabb ideig fentartani. Ugy is lett. *Emin* pasa közlekedése a világgal teljesen megszakadt, így szükségessé vált, hogy európaik menjenek segítségére.

1887-ben február 24-én indult el Stanley Zanzibárból e célból. Kíséretében 9 európai, 61 szudáni, 13 somali néger, 3 tolmács és 620 zanzibári teherhordó és katona volt, tehát egész hadsereg. Nem a rövidebb utat választotta, a nagy tövídék vagy a Kilimandzsaro és Kenia havasok mellett, hanem a Kongo folyását, melynek mellékfolyóján, az Aruvimin számítása szerint egészen közel juthatott Vadelaihoz. A Jöreménység fokát megkerülve s a Kongo torkolatától indulva, június hó közepén elérte e mellékfolyónak hajózható végpontját, Jambuját, a hol erősített tábornak alkotott s hátvédet hagyott Bartelot ezredes parancsnoksága alatt. Innen kezdődik meg tulajdonképi új fölfedező útja. Kíséretében ekkor 5 európai s 389 afrikai teherhordó és katona maradt, kik *Emin* pasa számára is vittek mintegy 3000 kilogramm készletet. Utjuk leginkább keleti irányban az Aruvimi mentén vezetett az Albert-Nyanza-tó felé. Három hónapnál tovább tartó küzdelem ut után, melyben voltak napok, midőn egész seregével az eserdők bogyoival táplálkozott, elérkezett újból az emberlakta vidékre, Kilinga Longába, a hol új tábornak állított, melyben két európai tiszt felügyelete alatt podgyászának egy részét hátra hagyta. Utazása ettől kezdve kellemesebb volt, de csak annyiban, hogy nem a természettel, hanem az emberekkel kellett küzdenie, kik a soha nem látott fehér emberben természetesen rablót vagy legalább rabzolgakereskedőt gyanítva,

gyegetekkel támadták meg. Katonái és teherhordói is elvesztették türelmüket s kétségkívül megölték volna a zseniális utazót, ha nem teljesedik be jóslata, hogy egy kijelölt napon (decz. 13-án) meglátják az Albert-Nyanzát. Stanley innen a még mindig jó távol fekvő Vadelala hirtől küldött Emin pasához s maga az alatt csapatjával az Ibiri partján alakított Bodo erődben tartózkodott. Kilinga Longából idehozatta csónakát is s azután ismét elment az Albert-Nyanza-tóhoz, a melynek partjain 1888 ápril 29-én érkezett meg másodszor s itt találkozott végre pár nap múlva Kavale faluban a hozzá siető Emin pasával.

A világtól teljesen elzárt vad vidékről semmi tudósítás sem érkezett Európába, csak lassankint terjedtek hírek Stanley összeütközéseiről a benszülőttekkel. A múlt év végén Stanley meggyilkolását is igen sokan hitték, annyival inkább, mert Tippu-Tip, a Kongo állam legkeletibb részén, a Stanley-eséknél lakó híres arab rabszolgakereskedő, kinek az expedícióban részvételét Stanley elengedhetlennek tartotta, elpártolt Stanley hátrahagyott embereitől s e miatt a Jamujamelletti hátvéd is elpusztult, vezetője, Barttelot ezredes meggyilkoltatott.

Stanley találkozza Emin pasával, 1887 május 25-én ismét visszatért a hátraha-

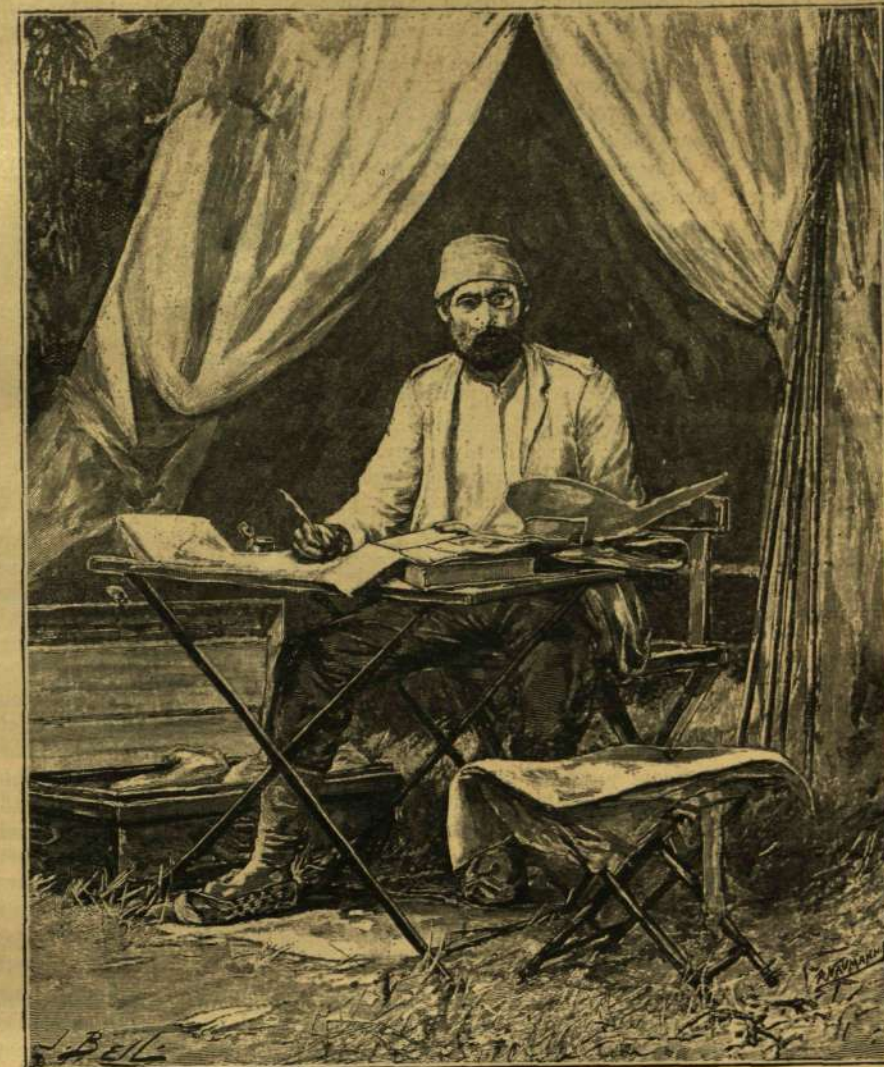

TIPPU-TIP ARAB FŐNÖK ÉS RABSZOLGAKERESKEDŐ.
Ward Herbert eredeti rajza után.

gyott felszerelésekért, kiséréte vége az Emintől átengedett száz vészrhordót. Augusztus 17-én érkezett Bonalyaba, hol Barttelotnak néhány emberét várta. Ezekből hallotta a szomorú esetet. Visszahagyott 275 embere közül már csak 70 volt Bonna európai hadnagy vezetése alatt, de az újból megtért Tippu-Tip teherhordókat küldött s így ismét összekerült 296 teherhordója, kikkel azután visszaindult Emin pasához. Ez az útja is ép oly kalandos és veszélyes volt, mint az előbbi, habár most az Ituritól éjszakra kissé kedvezőbb vidéken vezetett keresztül. Tizenegy napig sűrű őserdőn át kellett maguknak utat törniök s majd elveszték élelmi szerek hiányában. Utazásuk három hónapig tartott, számos embere elveszett, a többiek eleségizva értek december 20-án Bodo erődbe, honnan csakhamar továbbment. 1889 jan. 18-án látta meg harmadizban az Albert-Nyanza-tavat, a hol előkészült a visszatérésre. Emin pasa, kinek emberei nagyon lázongtak s egy ideig őt magát fogságban tartották elvesztette utolsó reményét is, hogy tartományát tovább fent tartsa és a vele volt egyiptomiakat összeszedve, Stanleyvel útra kelt. A több mint ezer főből álló sereg, melynek élmezőnye s ellátása nagy gondot okozott, ez év ápril 10-én indult el Kavalisból, az Albert-Nyanza

mellől, majd átment az Ungoro tartományon a Victoria Nyanzához és megkerülve a tavat, augusztusban ért az annak déli részén fekvő Karigvé nevű misszió-telephez, tehát az első felfedezett vidékre. Innen hallottuk az első hírt, hogy Stanley és Emin élnek s ettől fogva sűrűbben követték egymást a tudósítók, hogy a karaván Uzukama és Unyamvezi tartományokon át a rendes karaván-úton délkeleti irányban vonul Zanzibár felé, hova már megérkeztek s hajóra szálltak: Stanley, hogy visszatérjen Európába, Emin, hogy ismét az egyiptomi khedive szolgálatába álljon.

Több ezer kilométernyi távolságot tesz az az út, melyet jelen híres expedíciója alatt Stanley csaknem teljesen ismeretlen vidékeken járt be. Leveleiből látjuk, hogy most is nagy érdekű felfedezéseket tett, melyek Afrika bensejének térképét nagyon meg fogják változtatni. Felfedezett többek közt egy Semliki nevű jelentékeny folyót, mely az Albert-Nyanzától délnyugotra fekvő, előbb Muta Nzigi s most általa Albert Edward névvel nevezett tóból ered s az Albert-Nyanzába ömlik s ez által eldöntötte azt a vitás kérdést is, hogy ez a tó a Nilus vidékéhez tartozik, sőt hogy a Semliki folyó a Nilus valódi délnyugoti forrása, mint a hogy a Viktoria-Nyanza a délkeleti. A nilusi forrásvidék e nagy medencéjének

STANLEY AFRIKAI ÚJ NAGY UTJÁBÓL. — EMIN PASA SÁTORÁBAN.
Khartumban készült eredeti fénykép után.

határánál óriási hegyeket fedezett fel: a Ruvenzori vagyis a régiók által emlegetett Hold-hegységet, mely már a harmadik havasi vidék az afrikai egyenlítő alatt. Stanley becsése szerint e hegység legmagasabb csúcsa mintegy 18,000 lábnyira emelkedik, mint a svájci Alpepek. 8000 lábnyi magasságban, a meddig Stanley egyik utitársa Stairs hadnagy felment, még tartózkodnak rajta négerék, kik a rabszolgakereskedők elől menekültek ide. Ugyancsak újabb felfedezései közé tartozik, hogy a Viktoria-Nyanza sokkal nagyobb, mint eddig hitték, még pedig mintegy 6000 négyzetkilométernyi területtel.

Képeink összefüggésben állanak Stanley jelen nagy utjával s mint eredeti felfedezések, különös érdekességre tarthatnak igényt. Az egyiket Khartumban készítették s Emin pasát mutatja sátorában. A másik kép a híres rabszolga-kereskedő Tippu-Tip arcképe, ki ez utjában oly nagy segítségére volt Stanleynek. Az öreg, de hatalmas főnököt Ward Herbert angol rajzoló örökítette meg, ki Stanley kíséretében volt, de aztán az Aruvimitől visszatért Európába. Tippu-Tip, vagy igazi néven Amud-ben-Mahomed, miként képünkön is látható, inkább valami néger főnökhöz hasonlít, mint arabhoz, de arca intelligens és tekintélyes. Maga Stanley igen nagyrabecsülte ezt a hatalmas

BARTTELOT EZREDES ÉS JAMESON ALKUDÓZÁSA TIPPU-TIPPEL A STANLEY-VIZESÉSEKNÉL.
Ward Herbert eredeti rajza után.
STANLEY AFRIKAI ÚJ NAGY UTJÁBÓL.

A KIRÁLYFIK A KIRÁLY KEDVENCZ MADARA KERESÉSÉRE INDULNAK.
Bartók Lajos 'Téli regéi' díszkiadásából. (Kiadták a Légrády-testvérek.)

közép-afrikai zsarnokot, kinek szavában nagyon bizik. Harmadik képünk ugyanazon angol rajzoló vázlatai nyomán szintén a személyiséggel foglalkozik, azt az érdekes és az expedícióra néve is igen fontos mozzanatot ábrázolva, midőn az Aruvimínál hátrahagyott csapat vezetői, Bartlel ezredes és Jameson megjelennek a Stanley-jövetelénél, hogy a Tippu-Tip által megígért emberek elküldését megsürgessék. Az alkudozás, melyet a kíváncsi négynek is oly nagy figyelemmel kísérnek, a legkisebb részletekig híven van visszatükrözve s érdekes képet nyújt ethnográfiai és kulturtörténeti szempontból is. Ismeretes dolog, hogy ez az alkudozás csak félig-meddig sikerült s hogy Bartlelnek tapintatlan eljárása nemcsak saját vesztét idézte elő, de — mint fentebb már említettük — megsemmisítette az egész hivatást, melyre pedig Stanleynek oly nagy szüksége volt. Ez a kudarc s Stanley összeütközése a benszülőttekkel terjesztette el Európában a mult év nyarán azt a hírt, hogy Stanley is meggyilkoltatott, mely hír azonban, szerencsére, nem volt igaz s most a nagyérdemű utazó diadalmassal visszatérésében fényes czáfolatot nyert.

SZÁZ ÉV ELŐTT.

— Emlékezések a francia forradalomra. —

XXIV. Danton és társai.

Mikor Germinal 12-dikén Dantont és társait a Conciergeriebe vezették, hogy a tárgyalást megkezdjék, *Desmoulins Kamil* tajtékzott a dühtől, s nagy léptekkel alá s felélt; *Philippeaux* szótlanul emelte szeméit az égre, *Danton* pedig a maga ezimikus modorában tréfásan szolt:

— Nos Lacroix, mit gondolsz?
— Azt, hogy levágatom hajamat, hogy Samson ne érinthesse.

— Kissé másképp fogunk kinézni, ha Samson megtapogatja a nyakcsigolyánkat.

A mi *Desmoulins* illeti, midőn megérkeztek, lelke minden keservét néhány ropke szobán vetette papíra:

„Ha én is kinyomathatnám, a mit akarok, ha nem vetettek volna börtönbe, ha feloldoznának a zár alól, ha rendelkezésemre volnának a védelmemre szükséges iratok, ha csak két napot engednének, hogy egy *hetedik* számot csináljak: mennyire sarokba szorítanám Saint Just lovag urat, mennyire meggyőzném a legtekélyebb rágalmáról. Saint Just kénye-kedvére ír furdójában, boudoirjában s tizenöt napig tervezni meggyilkolását, s nekem nincs hóvá tegyen irószerszem, nincs, csak néhány óráim életem védelmére. Mi egyéb ez, mint Commodus császár párvadala, ki kitűnő pengével fegyverezve kényszerítette ellenségét, hogy gombos vitorlával veredjék meg vele!”

De legmegrőbbak voltak *Danton* kifakadásai, melyeket sürű káromkodásokkal és szitkokkal vegyített. „Ilyen napon csináltam meg a forradalmi törvényszéket, de bocsánatot kérek érte Istentől és emberektől; nem azért tettem, hogy az emberiség ostarává legyem, hanem hogy meggátoljam a szept. 2-diki vérengzések felújítását.” „Mindent szörnyű zűrzavarban hagyok; nincs egy is, a ki értené a kormányzashoz.” „Mindannyian Kainok. Brissot el egy lefejeztetett volna, mint Robespierre.” „A forradalmakban a bűnösebbek a hatalom.” „Jobb egy szegény halásznak lenni, mint az embereket kormányozni” stb. Azután minduntalan visszatért a fákra, a falusi és mezei életre, a természetre, melyet imádozott.

A mi a beteg és gyöngye *Fabre d'Eglantine* illeti, őt csak egy öt-felvonásos vigjátéka írása foglalkoztatta, melyet a közjóléti bizottság kezei között hagyott és félt, nehogy ellopja Billaud-Varennes.

1794 április 2-án vette kezdetét a tárgyalás; tizennégy vádlott foglalt helyet a padokon, de élükön nem *Danton*-nal, hanem *Chabot*, *Bazire* és *Fabre d'Eglantine*-nal, a mi nyilvánvalóvá tette, hogy minden egyebet alá akartak rendelni az állami okirat hamisítása ügyének.

Az első kérdés a vádlottak nevét, korát, lakhelyét illeték.

Desmoulins: Korom a sansenlote Jézusé: harminczhárom év.

Danton: Lakásom nem sokára a semmiségben lesz; a mi nevémet illeti, meg fogjátok találni a történelem Pantheonjában.

A vád első része az indiai társaság ügyével foglalkozott, s erőnek erejével azt akarta bebizonyítani, hogy a komplot szálai egészen a külföldi hatalmak árnyékoskodásig nyúlnak vissza.

A Danton-ügyben ellenben *Saint Just* jelentése volt az alap, melyre helyezkedtek. *Danton* a zsarnokságot szolgálta; a Lametthekkel konspirált, beleszalta a népet a Mars-mezei tőrbe, a vesztély elől menekült Párisból s csak aug. 9-ikén tért vissza, hogy az aug. 10-iki éjétyben töltsse. Majd a girondistákkal cimborált, titkos összejöveteli voltak a királlyal, összeköttetései a spanyolokkal s több efféle.

Mikor a tárgyalás a hírhedt szédelési ügynél tartott, *Lacroix* és *Danton* méltatlankodva néztek össze: „Mi szükség van jelenlétünkre egy tárczalopási vizsgálatnál?” „Hogy egy kocsin vigyenek ki!” — felelt *Danton*.

De a kérdés sora nem sokára rátért Dantonra is, s *Hermann* elnök még egyszer elősorolta a vád pontjait, a mikre az egyénisége egész vad fenségével, szónoki ereje féktelenségével felelt meg.

Danton: Szavam, mely annyiszor hallatta magát a nép ügyéért, érdekei védelméért és támogatásért, könnyen vissza fogja utasítani a rágalmat. A gyávák, kik rágalmaznak, merik-e azt szemembe mondani? Mutassák meg magokat, s nem fogok késni rájuk magokra hárítani vissza a gyalázatot és becstelenséget, mely jellemők. Mondtam már és ismétlem, lakásom nem sokára a semmiségben lesz, s nevem a Pantheonban. Fejem itt van; az felel mindenről. Az élet terhemre van; alig várom, hogy megszabaduljak tőle.

Elnök: Danton, a vakmerőség a bűn sajátja, a nyugalom az ártatlanság; kétségtelen, hogy az önvédelem jogos, de csak az a védelem, mely az illem és mérséklet határai közt marad, s mindenkit tiszteltetben tart, meg vádlót is.

Danton: Az egyéni vakmerőség mindenesetre kárthatandó, és ezt senki sem lobbanthatja szememre, de a hazafias vakmerőség, melynek annyiszor adtam példáját, melylyel annyiszor szolgáltam a közügyet, a vakmerőség e neme meg van engedve, sőt szükséges a forradalomban az a vakmerőség, melylyel dicseksem. Mikor ily sulyosan, ily méltatlanul vádolnak, parancsolhatók-e a méltatlankodás kitérésének, mely rágalmazóim ellen emelkedik? Egy oly határozott szabású forradalmártól mint én, várható-e a hideg védekezés? A magamfajta emberek megfizethetnek; homlokukra van nyomva kitörölhetetlen betűkkel a szabadság bélyege, a köztársasági szellem. És engem vádolnak azzal, hogy nyomorult despoták lábainál csúsztam, hogy mindig ellensége voltam a szabadság pártjának, hogy Mirabeau-val és Dumouriez-val konspiráltam. De te, Saint Just, felelni fogsz az utókor előtt a nép legjobb barátjára, legbuzgóbb védőjére szót rágalmért. Ha átfutom a borzalmak e listáját, egész vamat megremegni érzem.

Ily hangon folytatta *Danton*, úgy hogy az elnök elég naiv volt Marat példájára mutatni rá vele szemben, a ki hasonló körülmények között tiszteletteljes hangon bizonyította ártatlanságát. De hiába voltak csillapító szavai, *Danton* nem sokáig maradt a mérséklet határai közt, újra elragadtatta magát szenvedélyétől, a mint dühösen kelt ki vádlói ellen.

Danton: Hozzák előmbé őket, hadd sujszam vissza a semmiségbe, melyből soha sem kellett volna kikelnők. Nyomorult gazok! jelenjete meg és én lerántom az álarcot, mely elrejt a népboszú elől.

Elnök: Danton! Illetlen kifakadásokkal vádlóid ellen nem sikerülend meggyőzni az eskütszéket ártatlanságotról. Beszélj oly hangon, melyet megérthetnek.

Danton: Egy oly vádlott, mint én, ki ismeri a szót és a lényegét, felel az eskütszékek előtt, de nem beszél vele. Két nap óta ismeri a törvényszék *Danton*. Holnap a dicőség ölében remél elpihenni, sohasem kért kegyet, és öntudata nyugodt egykedvűséggel fogják látni a vérpádrok repülni.

Következett a titkos alaplól rábizott 400,000 frank hovaforrítására iránt tett kérdés.

Danton: Bizalmi ezim csak 200,000 frankot költöttem. Ez az összeg volt az élesztő, melylyel a departementokat felvilágyoztam.

Egy esküdtnek, *Topino Lebrun*-nek, a tárgyalás menete alatt tett ropke feljegyzéseiből, melyeknek éppen összefüggés nélküli szakadozott-sága kölcsönöz eredetiséget, meg a következő főbb mozzanatokot ragadjuk ki *Danton* védekezéséből:

„A gyilkosokat utánam küldötték Arcisba... Londonba menekültem; Gerant kinevezetésekor tértem vissza. Legendre-nak 50,000 tallért ajánlottak fel meggyilkoltatásomra... Kihívtam Louvet-t, ki visszatartotta. Keves hűja, hogy meg nem gyilkoltak a községtanácsban. Brissotnak megmondtam: „Vérpadra viszed fejedet.” Előkezítettem aug. 10-ét és Arcisban voltam — mert Danton jó fia — hogy elbucsuazzam anyámtól és rendezzem ügyeimet. Tanúk vannak rá. Nem töltöttem ágyban az éjt. Miután elrendeztem a teendőket és a támadás idejét, lefeküdtem mint egy katona, azzal a rendelettel,

hogy ébresszenek fel. Egy órákor távoztam hazulról s a forradalmi alakult községtanácsban voltam. En küldtem halálra Mandat-t, kinek parancsa volt a népre löni. Megtagadják tőlem a tanukat? Jól van, nem védekezem többé. Különbösen bocsánatot kérek, ha mentegedőzéseim igen hevesek voltak; ez jellememben van. A nép három hó leforgása előtt darabokra fogja szakítani ellenségeimet.”

Ezenkívül *Danton* még csak egyszer juthatott szóhoz, a következő jlesség, de beszéde közepén *Herman* elnök szavaiba vágott: „El vagy fáradva; engedd át a szót másnak, majd ha kipihentel magad, újra visszakapod.” *Danton* ellenkezett, de az elnök nem engedte szóhoz és nem is adta a szót többé vissza neki. Pedig a szó ez óriása csakis ebben reménykedett, mint meg is jegyezte *Desmoulins*nak:

„Föltéve, hogy bőven engednek a szóval élni, bizonyos vagyok benne, hogy tönkreteszem vádlóimat, és ha a francia nép az, a minék Jennie kell, kénytelen leszek én kérm kegyelmet számukra.”

Mire *Desmoulins*:

„Ah! szólni engednek; hiszen csak éppen ezt kívánjuk!” (Nagy és őszinte öröm az összes vádlott képviselők között. *Danton* megpillantja Cambont a tanuk között.)

„Te is összeesküvőknek hiszsz bennünket? Nézzétek, nevet. Nem hiszi. Irjátok, hogy nevetett.”

Majd még egyszer kevélyen fordulva az esküdtökhöz:

„En teremtettem a forradalmi törvényszéket; kell, hogy értek hozzá!”

Westerman pedig, ki Dumouriez-val való cimboráskodással vádolva állt a törvényszék előtt, lenéző megvetéssel mondá:

„Állítsanak pörére vetkőztetve a nép elé, hadd lássanak; hét sebet kaptam, mindannyit elől, csak egyet kaptam hátulról: vád alát helyezésemet.”

Azonban a tárgyalás már negyed napja tartott, s a törvényszék még mindig megtagadta *Danton*-tól hivatkozott tanui kihallgatását azon a czimen, hogy a hivatkozott tanuk a konventben ülnek, s maga a konvent már ugy is döntött *Danton*-ék ügyében. *Fouquier Tinville* az igazság látszatának megőrzésére azt a nevésséges engedmenyt találta ki, hogy ő is lemond viszont számos terhelő tanu kihallgatásáról, s az ítélet csak írott bizonyítékok alapján lesz meghozandó.

Ilyen körülmények között a vádlottak nem lehettek kétségben sorsuk iránt. A legjogosabb harag felháborodásával kiabálták: „Igazságtalanság! Zsarnokosság! Kihallgatás nélkül ítélnék felettünk!” Az általános hangzavarból elődörög *Danton* öblös hangja is: „Eleget éltünk, hogy a dicőség ölében hunyjuk álomra szemünket; vezessenek a vérpadra!”

Visszavezették börtöneikbe; még az ítélet kimondásánál sem lehettek jelen, minden formáság nélkül adták tudtukra, hogy meg kell halniuk. *Danton* irtózatát káromkodásokba tört ki; szeméi lángoltak, szája habzott a dühtől; de végre megadta magát sorsának, sőt derült kedéllyel készülődött utolsó utjára.

Philippeaux keserűen sohajtott fel, mialatt haját nyírták: „Nőm! fiam! sohasem foglak hát viszont látni titeket!” *Hérault de Séchelles* böles flegmával csak ennyit szolt a halálos ítélet hallatára: „Vártam.” Csak szegény *Desmoulins*-t hagyta el nyugalma. Tacitusból, mely vesztét okozta, nem tudott erőt meríteni lelki ereje fenntartásához is. „A gazok! a szörnyetegek!” — kiáltott fel tajtékozva. „Hát Robespierretől kell hagynom magam lefozotni?” Ekkor *Hérault* hozzálépett s csillapítólag szolt: „Barátom, mutassuk meg, hogy meg tudunk halni.”

Ezzel az elszánt lemondással lépett a sugárzó ifju *Hérault de Séchelles* a gyászszekekre is, ellenben *Desmoulins Kamil*, mikor fel akarták ültetni, bihetetlen erőfeszítéseket tett, hogy kiragadjon magát hóhérai körmei közül; a küzdelemben vállai egész fedetlenség maradtak, inge foszlányokban csüngött alá, miközben dúlt arczczal kiáltotta: „Nép, nép, megszalnak!” De *Danton*, kit büszke magatartása egy percig sem hagyott el, hozzáfordulva szolt: „Maradj csendesen, hagyd ezt a hitvány csécselést!” „A hitvány csécselék” közt ott volt a „nagy” festő, *David* is, hogy gyűlöletével a siron túl is üldözze személyes ellenségét, *Danton* torzképet rajzoljon a halálra menőről, s ujjal mutasson feléje: „Itt a gazember! Ez a gazember akart biráskodni mindenki felett!”

A vérpad megpillantására *Desmoulins* újra elkezdte sopánkodásait: „Ez a jutalma a szabadság első apostolainak! így bánnak a köztársaság leghibebb barátjaival! A halál oly jótétemény, mely nem jöhet elég gyorsan. Szabadság, melynek bálványozója voltam, bálványozója vagyok.

DESMOULINS KAMIL CSALÁDJA KÖRÉBEN.

szabadság, lábaidat fiaid egyikének vérével öntözik. A szörnyetegek, kik meggyilkolnak, nem sokkal fognak túlélni!”

Csak *Danton* és *Hérault de Séchelles* őrizték meg mindvégig hideg véréket. Utóbbi fogadta elsőnek a halált. Mielőtt a kés alá hajtotta volna fejét, meg akarta ölelni *Danton*-t, de a hóhérségek visszatartották. Mire *Danton*:

— „Nyomorultak — mondá, — nem fogjátok megakadályozhatni, hogy fejünk ne ölelkezzenek a kosárban!”

Pedig *Danton* is szerető ifju nőt hagyott maga után, kinek emlékét nem fízhetke ki lelkéből utolsó pillanatában. A vérpadra lépve utolsó szavakait szolt: „Oh nőm, szerettem, nem foglak hát többé viszont látni!” De egyszerre erőt vett magán: „*Danton* — mondá magában, — semmi gyöngöség!” És szilárd léptekkel ment föl a lépcsőn.

Legszánandóbb mindenesetre a boldogtalan *Desmoulins* volt köztük, ki utolsó pillanatáig Lucile-je hajfúrtját szorongatva kezében. Nem sejtette, hogy néhány rövid nap múlva a hű nő is utána megy, mint Robespierre áldozata. Pedig Robespierre egy időben szívesen látott vendég volt a *Desmoulins*-család körében, sőt szó volt arról is, hogy ő vegye el Lucile-t, nem *Desmoulins*. Erre csösz az egyedül maradt anyós levele, melyet leánya érdekében intézett Robespierrehez annak halálos ítélete felfüggesztése tárgyában s melyet, mint a véres drámának megható epilógját, ideiktatunk:

„Robespierre polgár! Nem elég, hogy meggyilkoltad legjobb barátodat, még nejeinek is vétet akarod. A te szörnyeteg Fouquier Tinville-ed most adta ki a rendeletet, hogy vérpadra hurezöljék: két óra még és nem lesz már életben. Robespierre, ha nem vagy tigris emberalakban, ha Kamil vére nem részgitt meg annyira, hogy teljesen elveszítsd eszedet, ha emlékezel még bizalmas estélyeinkre, ha emlékszel, mint simogattad a kis Horace-t, a kit térideken tartottál, ha emlékezel, hogy majdnem vőmme lettél: kímélj egy ártatlan áldozatot. De ha dühöd és Horozsláné, ragadj el minket is: engem, Adélt és Horace-t; tépi szét mindhármunkat Kamil véréből még gőzölög kezeiddel; jer, jer, hogy egy sír egyesszen bennünket. — *Duplessis asszony*.”

Robespierre nem válaszolt a levélre; a bánatos anya csak leányától kaphatta meg e pár bucsusort:

„Jó éjszaka! mama! Egy könyv rezdül meg pillámon — miattad az. Az ártatlanság nyugalmaival hajtom álomra fejeimet.”

XXV. Robespierre bukása.

Ha *Danton* volt az, a ki a forradalom szenvedélyeit fékeiből felszabadította, *Robespierre*-ről elmondhatjuk, hogy ő igyekezett azokat leginkább hasznára fordítani. A forradalom ez óriása ledöntésével egyengetve látta most már utját báni végső ezéljához, a diktatúrához. Ez a czél volt az, melynek elérhetése végett ma-

kacs szívóssága a legtovább tudta magát annyira vihar között is felszínen tartani.

Előbb azonban politikai hatalmához a vallási hatalmat is hozzá akarta csatolni; nemcsak az akaratot, hanem a lelkiismeretet is kívánt uralni; azt akarta, hogy ne csak diktátora, hanem főpapja is legyen az új állami és társadalmi szervezetnek. Az ész istennőjének kultusza, mely tág tért nyitott a meggyőződés szabadságának, nem elégítette ki az ő kormányzási vágyait, sem doktrínáir elméjét; az az erkölcsi bírói szerep pedig, melyre magát feltolta, nem engedte, hogy szemét hunyjon a vallás ama profanációja előtt, mely az ész vallása saturdayának kicsapongásait jellemezte. Tudjuk, hogy az ész istennője rendesen a sansculotte-osztály könnyelmű nőiből toborztatott, kiknek trónját mámortól tántorgó jakobinusok, pipázó kanonirok kísérték vad tánczozál, s a carnagnolet tültve. *Robespierre* első dolga volt véget vetni ez undok visszaéléseknek, s az új vallás, melyet helyökbé állított, tökéletesen megfelelt az ő Rousseauból merített eszményének, bár a mód, melyen azt proklamálta, nem kevésbé volt nevésséges. Törvényben kimondatta a konventtel, hogy a francia nép elismeri a legfőbb lényt és a lélek halhatatlanságát s ennek ünneplésére ünnepeket is rendelt. Államvallást akart behozni, s e végre szakítania kellett az eddigi rendszerrel.

Prairial 20-án (junius 8.) különös ünnepélyes ceremóniák közt volt végbemenendő az új vallás felavatása. Ez ünnepélyen *Robespierre* személyesen kívánt a konventben elnökölni, és sok hókus-pókusz közt jelent meg a képviselők kíséretében, kollegiától némileg elütő öltözzel, kezében roppant virágoskor, a Tuileriák kertjében. Azután hamis páthosztól dagadó szónoklatot tartott, melynek végeztével fátylát ragadva kezébe, felgyújtotta az atheizmust jelképező csoportozatot, melyet David tervezett, s melyben mint a közös ellenségei, a nagyváravágás, önzés, egyenlenség stb. allegorikus alakjai voltak láthatók; e pillanatban fényes tűzijáték és görög-tűz közepette emelkedett ki a bölcseleg szobra, s láttára — mint ez a rossz szindarabokban szokás — utasításul volt hagyva, hogy barátok, testvérek, rokonok elérkeznyülve essenek egymás karjaiba, arcaikon folyjon a megváltoztatás könyve... .

De hogy *Robespierre* népszerűsége már ekkor ingadozni kezdett, érdekesen mutatja egy kis incidens. Midőn *Robespierre* diadalmassal arczczal lépdelt az ünnepély színhelyére, környezete meglassította lépését. „Nos, nem követnek?” fordult hátra követelő hangon. A képviselők sorai-ban halk zúgás támad. „Nézd ezt az embert; nem elég hogy úr, Istenné is akar lenni!” „De vannak még Brutusok,” mondá egy másik. — *De la Fayette* pedig előlép: „Szeretem beszédeid morálját, — úgymond, — de téged cseppet sem

becsüllek.” Ez a fölébredt önértzet első, de már fenyegető hangja volt.

Azt lehetett volna várni, hogy e pathetikus fordulat a vallás-erkölcsi téren legalább is fölfüggeszti egy időre a terreur bosszúját. Korántsem. A guillotine nem szűnt meg nap-nap után újabb áldozatok vérével áztatni Franciaország földjét. *Danton* után, kinek erőlyes keze egyedül volt képes ellensúlyozni *Robespierre* növekvő befolyását, utóbbi *Saint Just*-tel és *Couthon*-nal oldalán formaszertü triumviratust alkotott a közjóléti bizottmány kebelében, melynek kétség-telen feje Robespierre volt. Ettől fogva e triumviratus nevében szolgáltatta a vértörvényszék az áldozatok hekatombáit a vérpadnak.

Május 10-én ismét 25 elítélt várta halálát a Conciergerie-fogház egyik termében, köztük *Erzsébet* hercegnő, a néhai király nővére, kit sokáig a Temple-ban felelték *Mária Antoinette* halála után is, végre kiragadták unokanővére karjai közül. „Ne sírj, — szolt hozzá, — visszajövök.” „Nem, — felelték a községi biztosok, — nem fogsz visszajönni, vedd kalapodat és jer!” A kihallgatás rövid ideig tartott: „Hogy hívnak?” kérde az elnök. „Franciaországi Erzsébetnek.” — „Hol voltál aug. 10-én?” — „Fivérem, a király oldalán, a Tuileriákban.” — „Fivérem, a zsarnok mellett.” — „Ha fivérem zsarnok lett volna, — veté oda büszkén Erzsébet, — sem én, sem ön nem volnánk ott most, a hol vagyunk. Különbösen mire a sok beszéd? Halálomat akarják; én Istennek áldoztam életemet, s boldog leszek, ha a mennyben viszont fogom látni azokat, kiket e földön annyira szerettem.”

Társai közt utolsóknak lépett a hercegnő a vérpadra, de nem szűnt meg bátorítani a vele halókat. Mikor a hóhér durván megragadta, kendője lecsuszott. „Anyja nevében kérem, takarjon be uram.” — szolt a bakóhoz, ki önkéntelen engedelmeskedett.

De még sok volt azok száma, a kiket a boszu pallosának sújtania kellett, a forradalmi törvényszék nem tehetett eleget a felszaporodott ügyesomóknak: siettetni kellett az eljárást. Hozzájárult egy pár inkább felfűt, mint komoly merénylet *Collet d'Herbois* és *Robespierre* ellen s mindezek megtermették a forradalmi rendszabályok újabb szigorítását, a prairial 22-iki törvényt. „Csak a halottak nem térnek vissza többé.” — kiáltott fel *Barère*. Ettől fogva nem volt szó többé védelemről, sem tanukihallgatásról, a törvényszéktől a vérpadig az út felényire lett meg rövidítve. Magok a hegypárt jobb érzelmű tagjai megdöbbenek e borzasztó túlkapástól, mely demoralizálni volt alkalmas magokat a kivégzéseket. *Ruamps* fölkiáltott: „Ha ez a törvény keresztülmegy, szétrobantom agyvelőmet!” *Levasseur* igyekezett megnyugtati a felháborult kedélyeket: „Csak még néhány kivégzés, s aztán napirendre tűzzük a megkegyelmezést.”

Hanem a törvényt megszarvazták, s a legelső-kül, a kiken kipróbálták hatását, a Luxembourg fogház 160 foglya jelent meg, a börtönök homályában szőtt összeesküvéssel vádolva. A bírák kezükben pisztolyokkal üléseztek, s az elnök végigtutva szemével a listát, egymásután szólitotta fel a vádlottakat: „*Dravil*, beismered az összeesküvést?” — „Nem.” — „Tudtam, hogy ez lesz a felelet, de nem vezet sikerre. Tovább!” — „*Champigny*, nem vagy-e ex-nemes?” — „Igen.” — „Menjünk tovább. *Guiderville*, pap vagy?” — „Igen, de letettem a polgári esküt.” — „Nincs több szavad. Lássuk a következőt.” — „Ménil, nem voltál-e az alkotmánypárti *Memon* eselédje?” „De igen.” — „Jól van, menjünk tovább!” — „Vély, te a királyné építésze voltál.” — „Igenis, hanem 1789-ben elbocsátottak.” — „Elég. Tovább!” — „*Dufort*, igaz, hogy testőr voltál?” — „Igen, de 1789-ben szabadságot kaptam.” — „Tovább a másikat.”

Es ez így folyt szakadatlan, néha vastag tévedésekkel, melyeknek kiigazításával senki sem törődött. „En nem vagyok vádlott!” — szolt föl egyik fogoly. — „Semmit sem tesz; neved itt van, folytassuk!” Bizonyos *Loiseleur*-t fia nevében hallgatnak ki, ítélnék el és végeznek ki. Sorban járnak Párisba meghalni: a vendée-i pórók, a compiégne-i apácák, a toulouse-i városatyák. Azután egyes fényesebb nevek: *Roucher* és *Chénier* *André* költők, a magyarországi szerepléséről is ismert nevű kalandor: *Trenck* báró, *Chimay* hercegnő, *Narbonne* grófnő, *Clermont-Tonnerre* herceg, stb. 1793. márczus 6-án, mióta a forradalmi törvényszék fennállt, prairial 22-ig az elítéltek és kivégzettek száma 577 volt; prai-

rial 22-től thermidor 9-ig, Robespierre bukása napjáig, azaz 1794 jun. 10-től július 27-ig nem kevesebb mint kétezerkét-százötvenöt szerencsétlen vértett el a guillotine alatt.

Fouquier Tinville jól felfogta Robespierre gondolatát; s könyörtelenül testestette is meg. Még azt a fáradságot sem vette magának, hogy felbontsa a hozzá beérkezett pörcsomókat, a becsatolt terhelő vagy mentő bizonyítékokat. Czinikus szavai bizonyítják, hogy nemcsak eszköz volt a hatalom kezében, hanem ördögi élvezetet talált munkájában. Akárhányszor számított a magában kedvteliséssel áldozatai számát, s kezében papirossal, vendéglőkben, kávéházakban gyakran hallották számíthatni, mint akármelyik alkuszta: «Az utolsó decade elég jól beütött, de négyszáz, négyszázötvenre kell hogy emelkedjen a szám.» Egyszer a Pont-Neuf-on hazamenet rosszul lett s azt mondta: «A halottak üldöző árnyait vélem látni. Páris maga elirtózott a rémes látványtól, melynek tanuja volt, a vér szaga elűzte a lakókat a guillotine szomszédságából, a «Place de la Revolution» környékéről, s új nyaktilót kellett felállítani a «Place du Trône»-on. — A merre a gyászos menet haladt, a boltokat bezárták, a járókelők kitértek az utból. Minden élet kihalt.

A vidéken ezalatt szintén tovább folyt a «danse macabre». Carrier hazafias dühe az örült-ségig fokozódott; nem elégedett meg a vendé-iek kiáltásával, csecsemőket is seregestől fojtatta a vízbe. «Meg kell ölni a farkasfőkékat.» Nantesban miután megpróbálta a guillotine-t és a sortűzetet, és egyik sem működött neki elég gyorsan, új módot eszelt ki és az áldozatokat párosan összekötve lábaiknál és kezüknél fogva, úgy dobatta a Loireba. Ezeket úgy hívták, hogy: «köz-társasági házasságok». A Loire vize meg lön fertőzve a hulláktól, a halak sem szolgáltak tápszerűl a kiéhezett lakosságnak, s a láz is pusztítva tizedelte meg a város még megmaradt népességét. Halálra ítélték 7 éves, 5 éves, 4 éves gyermekeket; halálra ítélték egy kutyát; s tanuul beidéztek egy bábót. Kivégezték egy Maillé nevű 16 éves fiút, mint konspirátort, mert fogházörének fejéhez dobott egy felszolgált rothadt heringet, s egy Ménard nevű 72 éves öreg asszonyt, mert «magába vonultan élt és senkit sem szeretett.»

Az egyenlőség utopiáját a legapróbb részletekre is kiterjedő szigorral akarták é mellé megvalósítani. Henriot egy a Palais Royalban tartott razzia alkalmával 130 egyent tartóztatott le és szolgáltatott át a hatóságnak azzal a jelentéssel, hogy «nem valódi sansculotte-ok, mert kövérek és jól tápláltak.» Egy polgár a vidékről szopós malacot küldetett magának s aztán leölte. Három óra múlva a polgár a börtönben volt, a malac pedig lefogálva és kiosztva a nép közt. Az «Un séjour en France» szerzője írja: «Párisban még mindig nem lehet tisztességes ruhában mutatkozni; kénytelen voltam durva vászonból szerezni be nadrágot, kabátot és mellényt. Egyszer majd a földre löktek, mivel zöld szalagos szalmakalap volt fejemem.» Beaulieu szerint pedig a köztársaság gavalérjai hosszú szakált növesztettek, felborzolták hajaikat, bepíszkolták kezeiket. Irók, bölcsészek, nagy szőrös siphákat hordtak, melyekről róka fark csüngött alá vállaikra. A nyilvános gyűléseken, színházakban az első sorban csupa vörös siphákat lehetett látni.

Irodalmat, művészetet, tudományt nem becsült a terrorizmus; a lyoni terroristák torkuk szakadtából hirdették, hogy Franciaországnak nincs szüksége selyemmunkásokra. Hasonlóan járt a modern vegyészet nagy nevé megalapítója, Lavoisier, ki, midőn halálra ítéltetve, 15 napi haláldéket kért, hogy egy kísérletet befejezhessen, Coffinhal azzal utasította el: «A köztársaságnak

nincs szüksége tudósokra.» A gyanusok listájában sokan szerepeltek csupán azon a czímen, mert «eszes emberek és így ártatlanok.» Dumas ki is mondotta, hogy «minden eszes embert le kellene nyakaztatni.» Henriot indítványozta a nemzeti könyvtár felgyújtását; a klubokban pedig ilyen beszéd jarta: «Ne higgyetek ennek s ennek az embernek, mert könyvet írt.» A Baboeufisták programja nem kevesebbet követelt, mint hogy «minden felvilágosodást eltöröljenek, a gyermekek ne viseljék atyjok nevét s közösen nevelkedjenek; egyetlen francia polgár se hagyassa el hazáját; a városokat rombolják le, mindenki egyenruhát hordjon, s a halottak felett törvényt üljenek, s csak kedvező ítélet esetében engedtessek meg a temetés».

EGYVELEG.

* Virágok által akarta magát meggyilkoltatni egy berlini kereskedő fiatal leánya, kinek szülei ellene voltak, hogy egy tanult szeressen. Jáz-mint, rózsát, jácintot halmozott össze hálószobájá-

DANTON ÉS DESMOULINS KAMIL A VÉRPADON.

ban, el is ájult azok illatától, de orvosi segély megmentette, bár egészsége árán.

* Bodenstätt ismert német költőnek 70 ik születésnapja alkalmából tisztelői 43,529 márká ajándékot gyűjtöttek, mely összegből 15,000 az Egyesült-Államok s nehány ezer más világörökségben lakó németektől folyt be.

* A svájci papirpénzek közül legjobban a zöld színnel nyomott ötven-frankos darabokról tűnt ki, hogy veszélyes mérget tartalmaznak. Két bankhivatalnok ily jegyek számolása folytán hirtelen megbetegedett.

* A pisai görbe tornyot ki akarják sorsolni. Pisa városa csak ily módon hiszi, hogy igen terhelő adósságaitól megszabadulhat.

* A tornászor hatásáról Dally és Chassagne francia orvosok számos észlelet alapján a következő érdekes statisztikát állították össze: Ot havi tornázás után a mellű kerülete 100 tornász közül 76-nál 2¹/₂ cm-el nagyobbodott. Ugyanannyi idő alatt 32-nél a kar vastagsága 1.27 cm.-el nagyobb lesz, 63-nál a csomb, 1.38 cm-el 36-nál a lábikra 0.81 cm.-el. Az izmosodással karöltve haladt az erő is. Száz tornász közül 86-nál az emelő erő 25 kilogramm, a kéz összeszorító ereje 81-nél 9 kilogrammally gyarapodott. Ellenkezőleg a test súlya s kövérsége fogyott 63-nál 7¹/₂ kilogrammot. — Hat évi tornázást alatt 8000

embernél 19 zuzás s két csonttörés fordult elő, úgy, hogy e csekély baj egészen elenyészőnek tűnhetik fel a tornázás nagy előnyei mellett.

* Különös fogadás. Egy müncheni sörház vendégei fogadást tettek arra, vajjon egy millió egymásra ragasztott levélbéllyegből lesz-e oly magas oszlop, minő az ottani Boldogasszony templom tornya, mely 99 méter magas. A kísérlet azt mutatta, hogy 30 összeragasztott bélyeg magassága valamivel nagyobb 3 mm.-nél s így egy millió bélyeg magassága 100 métert tesz ki.

* Az álhaj nagyobb része Kínából és Japánból származik, mivel ott igen hosszú haját olcsón lehet kapni s különösen a japáni kemény és merev. A jobb fajták Olaszország és Németország hegyes vidékeiről származnak, de a legdrágábbak azok a hosszú, szőke, finom hajak, a melyeket leginkább csak Svédországban és Norvégiában lehet kapni.

* Hetvenhét nap alatt akarja körüljárni a földgömböt egy Bly nevű amerikai újságíró, ki a mellett 19 éves csinos fiatal leány s csakis angolul ért. New-Yorkból Angliába s onnan Brindisibe ment, mindenütt Jules Verne ismert regényes utvonalt követve. Maga Jules Verne, kit lelkes bámulója megkérdezett, nem hiszi, hogy az ábrándos leány tervezett útja oly gyorsan sikerüljön.

* Sajátságos konyha. Kelet-India szigetein a vándor benszülötteknek főzőeszközeik nincsenek, a rizst bambuszcsövekben főzik meg. A bambusz bensejébe szemeként rakják a rizst, s midőn már háromnegyed részben tele van, vizet töltenek hozzá s a nyílást fadarabbal bezárva, az egészet tűzbe dobják. Ha a forróság miatt felfort viz göze a bambuszcsöveket nagy zajjal szétrepeszt: jele, hogy az ebéd készen van s azt rögtön előveszik s frissen szedett zöld pisanglevelekre kitalalják.

* Az angol posta forgalmáról érdekes képet nyújt az az adat, hogy Londonban a levél-főraktárból naponként mintegy 2—3 tonna, azaz 40—60 mázsa levélbéllyeget küldenek szét az ország különböző részébe, karácsony és újév körül pedig, midőn a forgalom legnagyobb, 7—8 tonnányit naponként. Ehez képest csekély a németországi forgalom, bár ott is naponként két mázsa gummit használnak fel tisztán a levélbéllyegek készítéséhez. Az amerikai Egyesült-Államokban a levélbéllyegek eladásából évenként száz millió forintnál több folyik be.

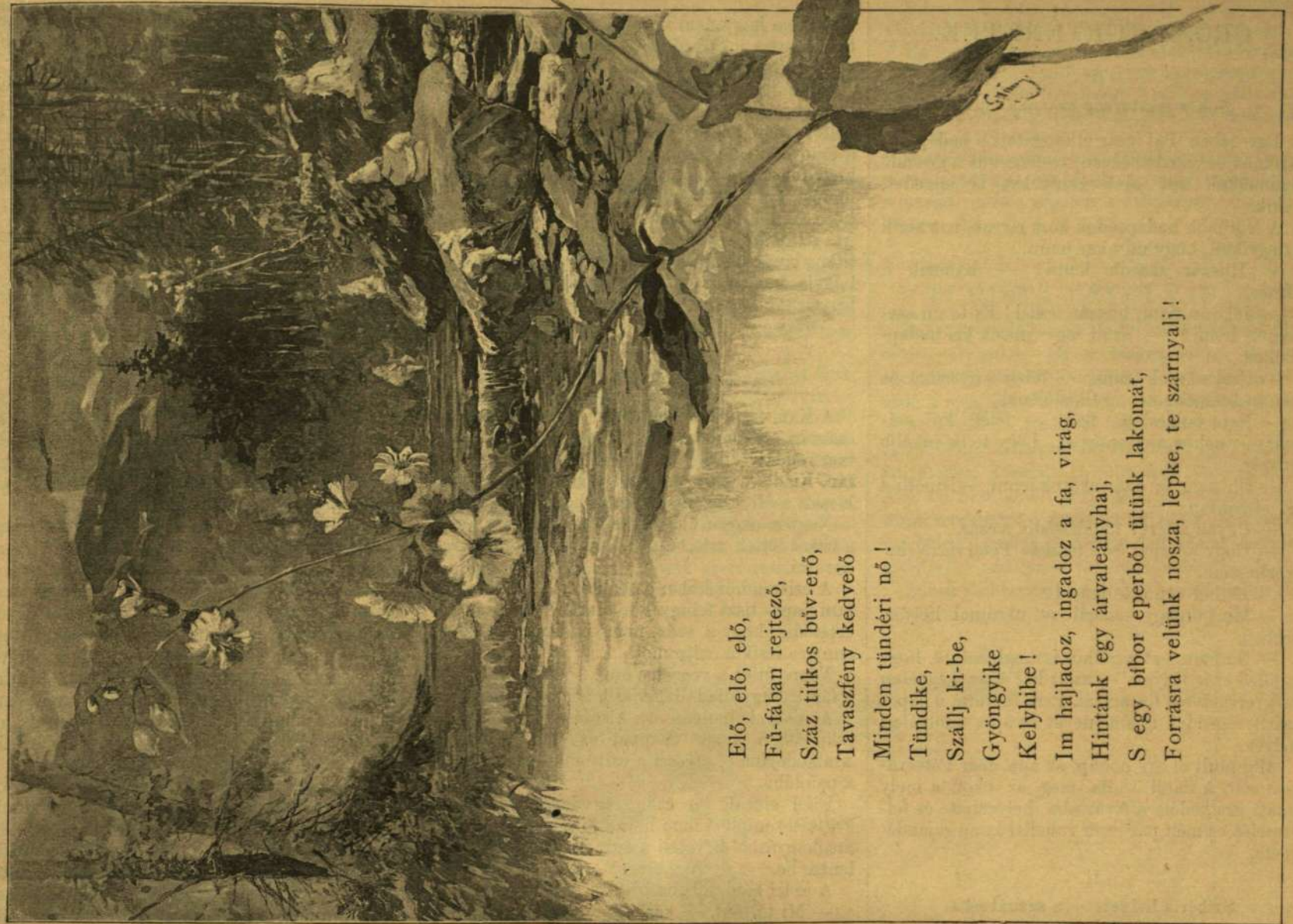
* A kereskedő óvatossága nem terjedhet ki mindenfelé. Egy francia varrógép-gyárosnak Aleppóból azért küldték vissza a megrendelt árukat, mert a csomag zöld zsinorral volt bekötve, pedig a megrendelő szerint a próféta szent színét ily közönséges czélra használni vallásértés. Ugyanaz a gyár Kínából azért kapta vissza áruit, mert fehér papírra voltak csomagolva és a megrendelő a «gyász-színtől» (Kínában tudvalevőleg fehér a gyász színe) undorodik.

* A Niagara-víz esése a lefolyt-ósszel szokatlanul alacsony víz-állású volt, számos eddig víz által fedett szikla tűnt elő, s félnek, hogy a víz általában apadni fog.

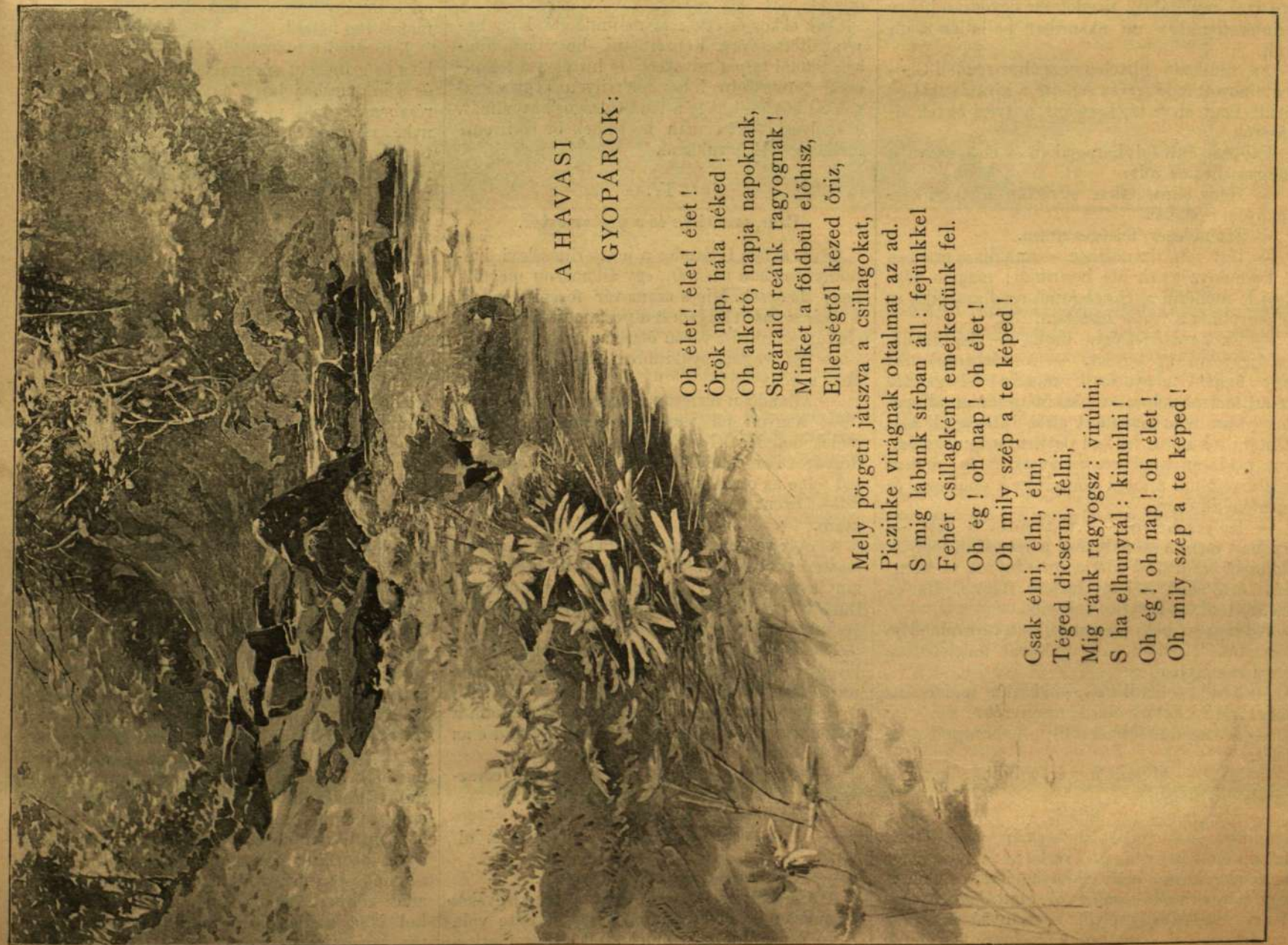
* A burgonyával érdekes visszaélést követnek el Párisban. Régi összezugorodott burgonyát vízben tartanak addig, míg teljesen frissenek látszik s a rincek is eltűnnek róla. Ezután kemény kéfével jól megdörzsölik, hogy a héja vékony legyen s még mielőtt teljesen megszáradna, egy kis homokot vagy kerti földet is szórnak rá. Az így felfrissített burgonyát, melynek eredeti állapotát alig lehet gyanítani, nagyobbbrészt Oroszországba küldik.

* Magnetizált mellfűző. Egy úri nő nemrég villamos világító gyárat látogatott meg s figyelmes tetés folytán előbb kinnhagyta óráját, hogy az erős villamos áramok hatása alatt meg ne romoljon. Mivel azonban órája mégis elromlott, kutatták az okát s kislát, hogy a mellfűző aczéja lett magnetizálva s az óra csak akkor járt rosszul, midőn a nő ezt a mellfűzőt hordta.

* Sajátságos törpe japáni fák láthatók most London mellett a híres kivi botanikus kertben. Egyik a «Thuja obtusa» egy 130 éves példánya, mely csak két láb magas. Van továbbá egy pár tölgys, melyek 50 évesek, de erőszakos törpítés folytán csak 12 hüvelyk magasak.

Elő, elő, elő,
Fű-fában rejtező,
Száz titkos bűv-erő,
Tavaszfény kedvelő
Minden tündéri nő!
Tündike,
Szállj ki-be,
Gyöngyike
Kelyhibe!
Im hajladoz, ingadoz a fa, virág,
Hintánk egy árvaleányhaj,
S egy bíbor eperből ütünk lakomát,
Forrásra velünk nosza, lepke, te szárnyalj!

A HAVASI GYOPÁROK:

Oh élet! élet! élet!
Örök nap, hálá néked!
Oh alkotó, napja napoknak,
Sugárid reánk ragyognak!
Minket a földből előhísz,
Ellenségétől kezéd őriz,
Mely pörgeti játszva a csillagokat,
Piczinke virágnak oltalmat az ad.
S míg lábunk sirbén áll: fejünkkel
Féher csillagként emelkedünk fel.
Oh ég! oh nap! oh élet!
Oh mily szép a te képed!
Csak élni, élni, élni,
Teged dicserni, félni,
Mig ránk ragyogsz: virulni,
S ha elhunytál: kimúlni!
Oh ég! oh nap! oh élet!
Oh mily szép a te képed!

OROSZ TÖRTÉNETEK.

I.

Nehéz mesterség csáznak lenni.

Egy ízben Pál császár ellátogatott a hadapródiskolába és jökevdű lévén, tréfalgatott a jövőre iskolával, sőt apró csínyeket is engedett nekik.

A legifjabb hadapródok közt járván, azt kérde az egyikől, hogy mi akar lenni.

— Huszár akarok lenni! — hangzik a válasz.

— Jól van fiam, huszár leszél! És te mi szeretnél lenni? — szólott egy másik kis hadapródhoz.

— Császár akarok lenni, — feleli a gyermek és bátran szemébe néz uralkodójának.

— Nem tanácsom, fiam, — feleli Pál császár, — nehéz mesterség az. Légy te is inkább huszár.

— Oh nem, én császár akarok lenni, — ismétli a fiú elszántan.

— Ugyan miért? tudakozódik a császár.

— Hogy a papát és a mamát Pétervárra helyezhessem.

— És hol van a te papád?

— Mint őrnagy szolgál az ukrainai helyőrségben.

— No fiam, ezt a nélkül is megtehetjük, hogy belőled császár legyen, — szólott Pál császár kegyesen megveregetve a fiú arcát. Erre felírta a napos szárnysegéddel a fiú nevét és apja szolgálati helyét.

Alig mult el egy hónap, az apa már Pétervárra volt. A fiától tudta meg az okot, a mely miatt uralkodója a fővárosba helyeztette és felszerelés czimén pár ezer rubellel is megajándékozta.

II.

Szibéria helyett — a szenátusba.

A tveri ügyész azt a jelentést tette *Oboljanin* birodalmi főügyésznek, hogy Tver városba császári vadász érkezett, és a legfelsőbb parancsokra magához bevén a kormányzót, Szent-Pétervárra vitte. *Oboljanin* azonnal intézkedett, hogy a szenátusban tudják meg a tveri kormányzósági ügyek mivoltát. Kintunt, hogy a kormányzó irodájában tizenötezer ügydarab hever elintézetlenül, a mi akkoriban hallatlan szám volt.

Az uralkodó hirtelen magához rendeli *Oboljanin*ot. A főügyész sejtette a hivatás okát és örült, hogy eleve tájékozódott a tveri ügyek állásáról.

Pál császár dult-fult haragjában és első szava a főügyészhez ez volt:

— Hány elintézetlen ügy van a tveri kormányzó irodájában.

— Tizenötezer, felséges uram.

— Ugy van, tizenötezer, — mondja a császár. — A kormányzót már ide hozattam; magam téptem le melléről a Szent-Anna-rend szalagját és ő kegyelmét a várba záratam.

— Ez kevés, felséges uram, — bátorkodik megjegyezni az ügyész. — A várba küldést úgy fogják magyarázni, mintha félégsértés miatt történt volna, és a kormányzósági állapotok jobbra nem fordulnak ettől. Bírószág elé kell állítani a bűnöst, fel kell deríteni a mulasztásokat, példásan megbüntetni a vétkeket, és mindezt közhírré tenni a többi kormányzók épülésére és megfélemlítésére.

— Helyes, helyes, — viszonzotta a császár. — Tüstént menj a szenátusba, a vizsgálati foglyok kocsián szállítsd oda a kormányzót, és tizenkét óra alatt ítéletet tartass fölötte. Ha ez megtörtént, az ítéletről tudósíts.

A főügyész betű szerint teljesítette uralkodója akaratát. Tizenkét óra multával megjelent a császári kastélyban.

— Nos? — kérde Pál, — ki van mondván az ítélet? Mire ítélték el a kormányzót?

— A szenátus fölmentette, — hangzott a felelet.

— Mit? — kiáltott a császár, a dühtől alig tudva uralkodni magán.

— A szenátus úgy találta, — folytatá *Oboljanin*, — hogy ezt a kormányzót csak két hónap előtt neveztek ki Tverbe; az ügyeket még az ő odaérkezése előtt elhanyagolták, és nem is egy, hanem több kormányzó alatt. Már azt se lehet megtudni, melyik kormányzó kezdte a rendtelenséget. A mostani kormányzó két hónap

alatt nem hogy nem üthette helyre a mulasztást, hanem még tudomást sem szerezhetett az ügyek állásáról.

Pál haragja fokozatosan csökkent; mind jobban és jobban kezdte belátni az ítélet helyes voltát, végre teljesen lecsillapodott; megköszönte a főügyésznek a fáradozást és meghagyta neki, hogy fejezze ki a szenátusnak a legfelsőbb elismerést, a miért az árthatan kormányzót fölmentette. Azután asztalhoz ült, sajátkezűleg megírta az ukáz, melylyel a fölmentett kormányzót titkos tanácsossá és szenátorrá nevezi ki és meghagyja, hogy a szenátus ugyanazon osztályának legyen tagja, a mely őt fölmentette.

III.

A katonaságtól őrzött citrom.

A Kamenyij-ostrovon (Szent-Pétervárott) levő császári citromházban I. Sándor egy alkalommal rendkívül nagy citromot pillantott meg a fán. Kiadta a parancsot, hogy mihielyt e citrom leessen a fáról, azonnal vigyék hozzá.

Nagyon okosan akarták teljesíteni a parancsot, s bakot lőttek vele, mint a hogyan tüstént ki fog derülni.

A citromhoz külön őrt állítottak, a ki az ot-tani napos tiszt felügyelete alatt állott. Magától értetődik, hogy a császár nem is álmodta, hogy ennyire lesik a citromot.

Végre ütött a végzetes óra: a citrom leesett a fáról. Nagy diadallal viszik a napos tisztnek.

A tiszt komolyan érti hivatását, nem hiában esküdött ő, hogy »nappal és éjjel« hiva lesz uralkodójának; átveszi a citromot és siet vele a palotába.

Éjfél elmúlt, a császár rég legyugodott, de a tisztet mindez nem hozza ki a sodrából, felső meghagyásból követeli a komornyiktól, hogy jelentse be.

A császári hálósobába hívják.

— Mi történt, — kérde az álmából felriasztott császár, — tűz ütött ki talán?

— Nem, felséges uram, — feleli a tiszt. — Hála legyen a jó Istennek, a tűzvésznek hirehamva sínes. Citromot hoztam felségednek.

— Miféle citromot?

— Azt, a melynek ügyében felséged elrendelni méltóztatott, hogy a legszigorubbán őrizzék.

Csak ekkor értette meg az uralkodó, hogy hányat ütött az óra. Képzeltetni, hogy a különben tetőtől talpig udvarias, de hirtelenül fellebbanó természetű I. Sándor milyen kegyes szavakkal köszöntötte meg a tiszt tulságos buzgalmit, a melyért társai nem is kétek őt »citrom« melléknévvél felruházni.

IV.

Császár, szentírás és a postamester.

1824. évben I. Sándor a jekaterinoszlavi kormányzósgában utazván, egy állomásán megállt, hogy theázék. Míg a szamovár forni kezdett, a császár szóba elegyedett a postamesterrel, és jól elnyújt szentírásit bevén észre az asztalán, kérdi.

— És vajon, gyakrabban szoktál belenézni ebbe a könyvbe?

— Állandóan olvasom, felséges uram.

— Nagyon jól van. Csak olvasd, ez jámbor cselekedet. Ha lelked üdvét keresed, a földi boldogságot is megtalálod. És melyik helyen hagyta felbe az olvasást?

— Szent Máté evangéliumánál, felséges uram.

A császár valamért az udvarra küldte a postamestert; távollétében kezébe vette a könyvet, kinyitotta a Szent Máté írása szerinti evangéliumot, őt darab százaz bankjegyet tett belé és becsukta a szentírás.

Pár hét mult el azóta. Ugyanezen az uton jöven vissza a császár, ráismert az állomásra és megállította kocsiját.

— Jó napot, régi ismerősöm, — mondotta a postamesterhez belépve, — hát olvastad-e az evangéliumot az én távolléteomban is?

— Olvastam, felséges ur, naponként olvasgatom.

— És meddig haladtál?

— Már a Szent Lukács evangéliumát olvasom.

— Lássuk csak. Add ide a könyvet.

A császár kinyitja a szentírás és a bankjegyeket ugyanazon a helyen találja, a melyre tette volt. — Hazudni nagy bűn! — szólott a postamester-

nek, kivette a bankjegyeket és a velők betakart helyre mutatta, parancsolta a postamesternek, hogy olvassa el.

A postamester remegve olvassa: »Mindenekelőtt az Isten országát keressétek, a többi pedig megadatik néktek.«

— Te nem kerested az Isten országát, — jegyzé meg a császár, — nem is vagy méltó a császár pótlékjára.

Erre kiment a szobából, a falu szegényei közt osztatta ki a pénzt és a póruljárt postamestert ott hagyta a faképnél.

—y—ó.

TÖRTÉNELMI ADATOK

a magyar korona fölaltalásáról 1852 ben.

1851-ben Angliában a magyar emigráció körében sokat beszéltek a szent korona hollétéről; de annál kevesebbet emlegették e kényes tárgyat itthon, hol, a mint tudva van, akkoriban még a falaknak is voltak fülei.

Öt künn eleinte csak olyformán jött szóba a korona, hogy ugyan hol lehet? igaz-e a hír, miszerint Kossuth magával vitte volna Törökországba? vagy pedig igaz-e, hogy Duschek pénzügyminiszter az arany és ezüst készlettel együtt a szent koronát is átadta Zichy Ferencz grófnak Nagy-Váradon, a mint azt annak idején némely angol és francia lapok emlegették? Miután Duschek csakugyan bántatlanul maradt, míg ellenben a többi kézre került volt magyar minisztereket felakasztották, mi is erősen hittük, hogy kellett valaminek lenni a dologban.

Az első jelt arra nézve, hogy a korona az országban maradt, egy Törökországból Londonba került emigráns hozta, ki határozottan azt állította, hogy sem Kossuth, sem pedig Batthyány Kázmér a koronát magukkal ki nem hozták, mert minden holmijuk, melylyel oda érkeztek, elfért volna egy közönséges taligán. Már pedig ha valakinek, úgy csakis ő nekik lett volna módjukban, hogy a szent koronát a többi jelvényekkel együtt őrizetük alá vegyék s magokkal kihozzák.

Hasonlóképen nyilatkoztak a komáromi kapitánusok, kik kijelentették, hogy azon esetre, ha a korona valamiképen Komáromba jutott volna, e körülmény a vár átadásánál semmi esetre nem marad szó nélkül.

A mennyire tudom, Bécsből mindenféle ál-lású és színezetű embereket küldtek Londonba és Hamburgba, hogy az emigránsok között e részben kéz alatt némi információkat szerezzenek, és Virág Gusztáv, ki az utolsó időben Pesten Meszlényi Zsuzsanna magántitkára volt, derekasan fel is ültetett egy efféle ügynököt, a mennyiben drága pénzen — a minék nagyon is híjával volt — »hiteles« utmutatást szerzett neki a szent korona feltalálására.

Mindamellett a bécsi titkos rendőrség nem tapogatózott egészen rossz helyen, mert a titok mégis csak Londonban lőn elárulva; csakhogy annak tudója Pestről kötötte meg harmadik kéz által az üzletet Londonban.

Miután az egész mivéletben közvetve és közvetlenül részt vett egyének közül néhányan még életben vannak, sőt itthon tekintélyes állással is bírnak: egyes neveket megnevezése nélkül a dolog lefolyását a helyszínen akkoriban nyert hiteles és megbízható adatok után elmondjuk itt.

A londoni osztrák nagykövetség a korona feltalálását megelőző néhány hónappal arra lőn figyelmeztetve Bécsből, hogy két rendes utlevéllel ellátott magyar embert szemmel tartson, kikről feltehető, hogy a korona rejtekhelyét tudják és ismerik.

A kérdéses emberek meg is érkeztek Londonba, de már harmadnapra nyom nélkül eltűntek, úgy, hogy az ottani rendőrség nem volt képes őket feltalálni, vagy hollétükről hírt szerezni. Már pedig az illetők mégis közöttünk forgolódtak, jártak, keltek, s végre hosszab válogatás után egy kétes jellemű magyar ember társaságában, kit az egész emigráció minden feltűnése nélkül került — Párisba utaztak. Közvetlenül elutazásuk után megtudtuk, hogy a most említett ember, minden tartózkodásá kiűzte, időközben bőven költött és lakását a Piccadilly egyik boarding house-jében megtartotta. Egyik társunk azon ürügy alatt, hogy valami kölcsönt adott könyvet keres, elment az illető lakására, hol is a szállásadó asszony tudva azt, hogy a magyar emigránsok gyakran összejárnak, a zo-

bát kinyitotta. Társunk az asztalon egy Balbi-féle földrajzi atlaszt látott. Miután az illető ur ember tudományos dolgokkal soha sem foglalkozott: a könyv bizonyára valami különös czélból került hozzá. A háziasszony szó nélkül megengedte a könyv elvitelét.

Tízeteseb kutatás után csak annyit lehetett kivenni, hogy Magyarország térképén *Temescvár*, *Lugos* és *Orsova* rajzónnal voltak megjelölve. Kíváncsiságunk tehát nem lőn kielégítve, mert eszünk ágában sem volt, hogy a három ur ember miben sántikált...

Midőn aztán sokkal később hírezt vettük, hogy a szent koronát *véletlenül* Orsovánál megtalálták: kutató barátunk, kit mindig Newtonnak csufoltunk, ezután azonnal rá mutatott, hogy a *véletlen* szála Londonból és pedig a Piccadilly egyik szobájából fonattak *Bécsen*, *Pesten* keresztül *Orsováig*! És csakugyan igaza volt. N. ur, ki a korona elrejtésénél jelen volt, tisztán financiaiális szempontból csinált belőle üzletet; sőt a decorum kedvéért előbb még be is záratta magát, azon ürügy alatt, mintha ilyformán az általa birt titok tudása miatt vétettet volna üldözöbe.

De már utóbb mégis restelte a dolgot, és ismét a decorum kedvéért egy másik gentleman-nel Londonba utazva, ott adta el készpénzen sokat

egész világon sem, a ki akkortájt ne szánta volna meg Európának legújabb s egyuttal legifjabb uralkodóját, Sándor szerb királyt.

Az új radikális kormány jól ismerte Szerbia népét, midőn elhatározta, hogy a kis Balkán-állam nehéz pénzügyi viszonyai daczára ünnepélyesen előbb megüli a koszovói (rigómezei) ütközet 500 éves gyászünnepét, és közvetlenül azután fölkeneti Mihály metropolitát áltál Sándor királyt a régi Zicsa zárdában, a hol hajdanában, 600 év előtt, már hét királyt koronáztak meg a Nemanityok dinasztijából. Ezért e zárdát az egész szerb nép a legnagyobb tiszteletben tartja.

E két ünnep fölötté alkalmas volt arra, hogy a kormány a gyermek királyt »à tout Serbie« (egész Szerbiának) ne csak bemutatassa, hanem népevel meg is szerettesse.

A koszovói csata ötszázadik gyásznapja Kru-seváczon, Lázár császár régi székhelyén, gyászmise megtartásával s a rigómezei hősöknek emelendő emlékszerző alapkőének ünnepélyes lerakásával ünnepeltetett meg. Ez ünnepély után a fiatal király fényes kíséretével egy kis körutat tett Szerbiában s aztán Kraljevo városába vonult, hogy ott a városhoz közel egy hegyfensíkon re-gényesen fekvő Zicsa zárdában magát Szerbia királyának fölkenesse, mely szertartás a szerb-eknél a megkoronázással egyenlő.

Dokies, a király nevelője.

Mihály metropolita.

Bogiesevics tábornok.

Proties regens.

Sándor király.

A SZERB HADSEREGET ELVONULÁSA SÁNDOR KIRÁLY ELŐTT A KORONÁZÁS NAPJÁN A ZSICSA-ZÁRDA ELŐTTI MEZŐN.

erő titkát harmadik kéz által Piccadillyben lakó emigráns társunk közvetítésével.

Ez utóbbi ur egyén azonban az üzlet lebonyolítása után magát bizonyos tekintetben megrovidítva érezvén, dobra ütötte az egész dolgot, és az illetők csak nagy nehezen voltak képesek őt ismét lecsitítani.

Jelenleg közöttünk él, s politikai multjáról igen érdekes dolgokat tud mesélni, a mennyiben folyvást azt hangoztatja, hogy száműzetésében akaratlanul tudományos dolgokkal foglalkozott, mivel csakis ez uton kereshette utóbb kenyerét Angliában. — Ilyenkor aztán eszünkbe jutott, és nemelykor még most is eszünkbe jut, a Balbi-féle földrajzi atlasz, melynek nyomán emberünk Magyarország geográfiáját oly alaposan és »haszonnal« tanulmányozta.

Egy volt emigráns.

A SZERB HADSEREGET ELVONULÁSA SÁNDOR KIRÁLY ELŐTT A ZSICSA-ZÁRDA ELŐTTI MEZŐN.

Milán király leköszönése váratlan volt népe nagyobb része előtt. Egy napon arra virradt a kis ország, hogy új király van, a ki még gyermek — és pedig szerencsétlen gyermek, mert van ugyan élő apja, anyja s még sincsenek szülei.

Nincs ember nemesak Szerbiában, hanem az

Az egyházi szertartást Mihály érsek Hyeronymos püspök segédletével és számos szerb főpap által támogatva majdnem egy óra hosszáig végezte. — Mindenki bámul, mily kitartással és mily higgadt komolysággal viselte magát a 13 éves király, midőn ünnepélyesen felmondta egyháza és népe előtt a credo-ját, mielőtt meztelen keble, homloka és vállai a szent olajjal felkenet-tek volna.

Midőn Sándor király fényes kíséretével a zárdá templomából kilépett, az ország minden vidékéről a zicsai mezőn összegyűlt sok ezernyi szerb, a legnagyobb lelkesüléssel üdvözölte Szerbiának 600 év után megkoronázott első királyát.

Sándor király most kíséretével együtt a tágas mezőn felállított emelvény födéle alá lépett, hogy először is népének hódolatát fogadja. Itt elvonultak a király előtt a fiatal Szerbia összes kerületeiből, minden városból és nagy községéből érkezett küldöttségek, községi előjárók által vezetve. Mindenki küldöttség meghajtá magát király előtt, élénk zsivóval üdvözölve őt és tovább vonult, hogy más küldöttségnek engedjen helyet. Így tartott ez egy jó ideig, míg ugyszólván az egész ország elvonult koronázott király előtt.

A nép után következett a sereg ünnepélyes felvonulása, mely jelenet mai képünkön van bemutatva. A király előtt elvonult már a lovasság és tüzerség, most jön a gyalogság és annak kö-

szöni meg a király az üdvözlét és szavakkal: »Hvala vam junaci.« (»Köszönöm vitézek«.)

Ez ünnepélyes szemle után, mely inkább meg-hódolása volt a szerb seregnek koronázott király előtt, a király visszatért Kraljevo városába, hogy az e város községe által ezer főre rendezett banketten elnököljön.

Fényes kiválóság és tüzijáték zárta be a gyönyörű nyári nap ünnepélyét, mely sokáig lesz lelkesítő emlékü minden szerb hazafi előtt, a ki tanuja volt.

POPOVICS V. ISTVÁN.

TURISTA-FELOLVASÁS.

Egy életre való társulat kezdte meg felolvasó ülésének sorozatát. Ez a Magyarországi Kárpát-egyesület Budapesti Osztálya, mely csak az idén alakult meg, s kiváló és buzgó vezetőinek segítségével — az akadémia elnöke az osztály elnöke is — oly rendkívül gyors fellendülésnek indult, mely a társulati életben a legtrikább jelenségek közé tartozik. Alig két hete küldte szét a Budapesti Osztály felhívását, meghívóját e felolvasó ciklusra. Mindenkit meglepett a gazdag program (10 este 18 előadás), melylyel az osztályrész váratlanul fellépett.

Ennek első pontja volt a dr. *Csapodi István* elő-

adása »A Turistaság egészségstana« czimvel, melyet a napokban olvasott fel — báró Eötvös Loránt elnöklete alatt — meglepően szép közönség előtt. A Kisfaludy-terem ez alkalommal annyira megtelt, s örömmel jegyeztetik föl, hölgyközönséggel is, hogy ha ez ülés sikeréről a jövőre is következtetést vonhatunk, akkor ez ülések semmi esetre sem tarthatók meg többé az akadémia Kisfaludy-terében s ennek is az első emeleti nagy ülésteremben kellend helyet szorítani, a mit a buzgó elnökség bizonyára ki is fog eszközölhetni.

Dr. *Csapodi* előadása szerencsésen tüzetett ki az első helyre, mert csakugyan a legfontosabb dolog a turistaság komoly s ránk fővárosiakra kettősen komoly céljainál az, hogy feladatával megismerkedjünk.

Kifejtette, hogy az ülő foglalkozás városi embernek milyen szükséges a pihenésnek az a módja, mely a városi életben elpetyhűdt testnek az egészséges mozgást megadja. Ebben a tekintetben a turistaság fölülmúl minden más sportot és tornaszást. Hatását biztosítja a bőséges jó levegő. Szólt arról, hogy a hegyi levegő miben különbözik a városok levegőjétől s hogy micsoda behatások tartják amaz folyton tiszta állapotban. Kifejtette a turistaságnak a tudór és vérkeringésre való hatását, a miben a szabad mozgásnak és a levegő ritkaságának jut ki a része. Jó hatás van a turistáskodásnak az emésztésre, részint a vérkeringés élénkebb volta, részint a nagy melegvesztés és a végzett munka folytán. A fára-

dalmak fejlesztik a test izmait ama roppant munka révén, melyet a test a hegymászásban vagy csak a gyaloglásban is kifejt. Az agyvelőből eltakarodik a felesleges vér. Pihen az erőltetett szem. A nőnek ajánlja a könnyebb fajta turistakodást, de nem helyesli a férfiakkal versengő nagyobb vállalatokat. Aztán orvosi tanácsokat ad arra nézve, hogy mi csoda bajokban nem való a turistakodás, mit kell tenni a turistakodás alatt előforduló bajokban, hogyan táplálkozzanak és öltözködjének a turisták.

Ezután dr. Márki Sándor, a geográfusok ismert krónikása, beszélt érdekesen a régi magyar turistákról, azokból az időkben, a mikor még a turistaság és utazás csaknem egyértelmű volt, nem mint ma, midőn a geográfiai utazás és legtöbbször nehéz tanulmány, addig ez szórakozás, pihenés. Mindazonáltal e régi utazók feljegyzései ma már valóságos forrásmunkák az akkori geográfia névére.

Márki Sándor «Magyar utazók a középkorban» czimrel bizonyította, hogy az otthonlónak híresztelt magyar nép már a középkorban vágott országvilág látására. A krónika szerint a magyarok ősapja, Magyar, is elámulat vala, hogy új világot látott; s az utódok az egész koron át megőrizték az érdeklődést. A magyaroknak a vezérek korában tett hadi kalandjai nemcsak a vitézség csodái, hanem a geográfiai viszonyokban való tájékozódásnak is kitűnő példái. A XI. századon túl inkább vallásos áhitat, zarándoklás stb. készíti őket a külföld látogatására. Számos esetet hoz fel ennek bebizonyítására, egész azon korig, midőn 1500-ban 4000 magyar zarándok kereste föl Rómát. A magyar missionáriusok Khindig is eljutottak; Eskandeli Máté a legnagyobb szárazföldi utazók közé tartozik. De a tanulás vágya is messze vitte őket; még az arabok főiskoláit is látogatták. Az ilyen, külföldön tanuló ifjak azután is szívesen vállalkoztak követségekre, keleten egészen Perziáig. Maguk a királyok gyakran áruházban is bejárták az országot; s 1415-ben Zsigmond több ezer magyar lovassal valóságos körutat tett Európában. Sőt olyanok is voltak már, kik utjakat leírták. Előadását az utazás módjának esetelésével fejezte be.

A közönség, mely feszült figyelemmel kísérte végig a két előadást, zajosan megjelenezte és hosszasan megtapsolta mindkét felolvasót. Befejezésül ismét csak azt hangsúlyoztuk, hogy a Kisfaludy-terem kicsiny a Kárpát-Egyesület derék Budapesti Osztályának.

IFJ. JANKÓ JÁNOS.

APÁTHY ISTVÁN ÉS ZALAY ISTVÁN.

A hol tizenhároman ülnek egy asztalnál, ott is az a szokás-mondás, «egy esztendő alatt meghal egy közülük», — de hát még a hol ötödfél százannak ülnek egy asztal körül. A t. Ház asztalát értjük.

Gyakorta jó hát a halál, kinek minden immunitás semmi; az országház homlokzatán nem vendég, majdnem gazda a fekete zászló.

Csak néhány nap óta három a halott. Huszár István, Zalay István, Apáthy István. (Sinte szepegni kezdenek már a Ház többi Istváni.)

Apáthy Istvánról, a letenyei kerület nagybírójéről, jogtudományunk egyik kiváló munkásáról, már bővebben megemlékeztünk lapunk mult heti számában. Az öreg urat a mostani országgyűlés új tagjai már csak a hírből ismerik, — de e hír aztán maradandó lesz a jövő nemzedékek előtt is. A Ház üléseire ujabban nem járt, s mikor a szavazásoknál a jegyző a nevét olvasta, már évek óta hangzott a monoton tompa közbeszólás innen-onnan: «beteg.»

Mig végre aztán megjött a «beteg» szócskának a rendszerinti folytatása az elnök szomorú jelenésében, hogy «meghalt.»

Nemes arezonásai hadd álljanak itt. Sokan hasonlatot találtak arca és a Verbőczy ránc maradt arczképe közt. Magas, daliás ember volt, míg a dereka meg nem hajlott; szép, nyílt tekintete nagy figyelemmel csüggött a szónokokon, bár a politikával kevesebbet törődött, mint a jogi élet szubtilitásaival. Mig az ülésekre járt, mindig bent ült s a legsejteltebb beszédek is végighallgatta.

APÁTHY ISTVÁN.

Mikor e miatt gunyolódtak vele, rendesen azt szokta felelni:

— A rossz beszédekből tanulom megbecsülni a jó beszédeket.

De a nagyszabású rakétás «Leistungok» iránt sem volt valami nagy elragadtatással:

— A beszéd még nem tett. Egy fa elütetése többet használhat az országnak, mint a legragyogóbb oráció.

Zalay Istvánban a magyar közélet egyik tiszteltreméltó, kedvelt typusa jutott kifejezésre.

ZALAY ISTVÁN.

Igazi telivér mameluk volt, abból a fajból, mely nem akar lenni semmi. A kinek az az összes jutalma, ha néha kezét szorít vele a «generális» vagy kedélyesen hátha üti: «Hogy vagy, Pista?»

Tehetős ur volt, önzetlenül szolgálta a közügyet abban a szűk keretben, a mely neki jutott. Mint tokaji nagy bortermelő, roppant el-lensége volt a műbörgyártásnak. Csak is ebben a kérdésben pezdult fel benne a «zempléni vér», melyben csak mégis kell lenni egy kis kurucz élességnek. Bármilyen viharos, országot rázkód-tató ügyeket tárgyaltak is a Házban, ő csak mindig a műbor ellen fenekedett, s kereste gróf Andrássy Manót és Vadnay Károlyt, a műbor elleni oppozíció vezéreit. Ha ezekkel összebu-jhatott a folyosón, titokzatos összeesküvői boron-gás sötétíté el homlokát.

Kedves, barátságos, kedélyes ember volt a hajdani táblabírák jellemző tulajdonaival. Gavallér volt sok tekintetben, szívesen segítette a szegényeket, de könyvet nem szeretett venni.

Egy ízben egy képviselővel foglalkozó könyv jelent meg az irodalmi piacon. Kecske-méthy Aurél modorában írva, gunyosán, némi elmé-séggel. Zalay torzraja is benne volt. Néhány sorból állott az egész: hogy milyen inkarnátus

mameluk, a ki semmi karriert nem csinált; most is ott van, a hol a mádi zsidó (Notabene: Zalay a mádi kerületet képviselte), egy kis ártatlan élcz volt a vaskorona rendre (a mit Zalay a mult országgyűlés alatt kapott) s egy félreért-hetetlen célzás a Zalay gondörhájára és kissé meghajlott sasorrára, melyből az olvasónak a semita eredetet lehetett volna kiolvasni.

Meglehet, hogy egykor talán az ősapa... ki tudja... az ember már senkiben se biztos. Elég az hozzá, hogy nem mertem Zalaynak el-mondani, midőn egy este megkérdezte:

— Olvastad mi van rólam a könyvben?

— Olvastam, de nem mondom meg.

— Ne győződj, kérlek, egész éjszaka nem fogok tudni aludni.

— Hiszen nem is olvastam voltaképen.

Resteltem neki elmondani, mert azt hittem, kellemetlenül érintené.

Másnap érzékeny hangon szólít meg a fo-lyosón.

— Hiába mondd nekem, hogy nem olvastad azt a könyvet, látom a szemedből, hogy van benne valami rossz rólam. Pedig látod, soha éle-temben nem vétettem senkinek. (Lágy lett a hangja és töredezett, mert olyan jó, puhaszívó ember volt, hogy kenyérre lehetett volna kenni.) Ha tudnád, mit szenvedek olyankor, ha bánta-nak... Ne hagyj a bizonytalanságban pajtás, mondd meg, mi van rólam a könyvben.

— Mondtam már, hogy nem tudom, de ha tudnám se mondanám meg.

— Istenem, istenem, hát mit csináljak?

— Vedd meg a könyvet.

— Az isten ugye! kiáltott fel örömmel, mint a ki egy olyan eszméhez jutott, a mely-ről fogalma se volt. — És hol lehet azt meg-kapni?

— Minden könyvkereskedésben.

— Ne ültess fel kérlek. És hogy árulják?

— Egy forint.

(Körülbelül ennyit szokott kiosztogatni a va-csoránál borraivalonak a pincérek közt.)

Most már meg voltam győződve, hogy mind-járt az ülés után rohan valami könyvkereske-désbe; képzelhetni tehát meglepetésemet, midőn három-négy nap mulva találkozzunk újra a Ház-ban s újra faggatni kezd Zalay István:

— Egészen lesoványodtam, annyira bánt az a dolog. Mondd el kérlek, ha istent ömersz.

Elnevtem magam. Volt ebben valami fölsé-ges komikum.

— Jól van, megmondom. Bátran megmond-hatom már; azt írja rólad a könyv, hogy zsidó származású vagy. Bátran mondhatom meg, mert bizonyítja a könyvvételtől való iszony, hogy *tiszta őz szittya vér foly ereidben.*

Az is folyt. Magyar nemes volt minden izé-ben, tele a faj szeretetreméltóságával. Nyílt, egyenes, kicsiségekben fontoskodó, nagy dolgok-ban bátor.

Senki se kérhetett tőle baráti szolgálatot, hogy azt ne mondta volna: «Tartom szerencsémnek». Ismeretes szavajárása volt ez.

A klubban ott ült mindennap vagy a tarokk-nál, vagy a kalabriánál: kedélyesen kötekedve partnereivel.

Zalay István nem volt nagy politikus, szembe-tűnő házagot nem hagyott a közéletben, de an-nál nagyobbab a szívekben. Többen szerették mint a nagy embereket, s ha minden igaz könny csakugy el nem száradna a koporsón, mint a hamis könnyek, az ő koporsója messzire esillo-gott, ragyogott volna szemvakító fényben.

Még csak most hagyta el az ötven évet. Java-beli korban kapta meg a rákot, mely az ország-gyűlésnek immár a negyedik tagját vitte sirba: kivülről Vizsolyit és a két Bánffy.

M—thK—n.

II. RÁKÓCZI FERENCZ ARCKÉPERŐL.

A Szilágyi Sándor által nagy gonddal szerkesztett «Magyar Történeti Életrajzok» Thököly Imre életét tárgyaló utolsó füzetéből lapunk mult heti száma-ban mutatványt közöltünk, melybe ugyancsak e fü-zetből a II. Rákóczi Ferencnek tulajdonított azon arcképet is átvettük, mely most gróf Keglevich István birtokában van. E kép valódiságát Thaly Kálmán, a Rákóczi-korszak kitűnő buvára, most kétségbe vonja. Mi készséggel adunk helyet alábbi nyilatkozatának, csupán annyit kívánunk megje-gyezni, hogy az ily régi arcképek hitelességéhez általában annyi kétféle lehet, hogy azok valódiságát csak gondos történeti kutatás után lehetne minden kétségen kívül megállapítani, a mire nem mindig nyílik mód és alkalom. Hasonló a jelen eset is. Ha egy történeti festményt valamely historiai alak kép-másának állítanak olyanok, a kiknek arról tudomás-sal kell birniok, a történetiről nem jár el rosszhisze-mfleg, ha azt annak elfogadja. Természetes, ha két-ség merül föl, mint ez alkalommal is, további bizo-nyítékoknak szüksége forog fönn a hitelesség meg-állapítására.

Thaly Kálmánnak ez ügyben lapunk szerkesztő-jéhez intézett levele így szól:

Tisztelt szerkesztő ur!

Ön becses lapjának legújabb száma a «Történelmi Életrajzok» után egy állítólagos arcképet közli a dicső emlékü II. Rákóczi Ferenc fejedelemnek, mely Kupeczkytól származnék és gr. Keglevich István ur birtokában van, eredeti olajfestményben.

Kupeczkytól talán származhatik, arról nem szó-lunk, mert megvizsgálni alkalmunk nem volt; de hogy ezen arckép nem II. Rákóczi Ferencé, sőt, hogy egyetlenegy vonds sincsen ez arczban az ő — számos eredeti egykoru festményről, több azon korbeli metszetről s végre saját veretű emlékéimről — jól ismert nemes arca vonásaiából, az bárkinek első pillanatra feltűnhetik, a figyelmes szemlélő pedig ugyanerről összehasonlításokból teljes bizonyossággal meggyőződhetik.

Különben is a gr. Keglevich-féle «Rákóczi»-arckép egy 50—60 év közötti férfit ábrázol: tudvaleg pedig, hogy Rákóczi élete e szakában Törökország-ban, Rodostón élt, a hol Kupeczky sohasem fordult meg nála. Bizonyos tehát, hogy ez a kép tévesen tulajdonítottatik II. Rákóczi Ferenc arczolatának gr. Keglevich István ur által, a ki nagyon jól tenné, ha pusztá állítás helyett ide vonakozó netalán történelmi bizonyítékait mielőbb közlétené. Ré-szemről ezen arcképet II. Rákóczi Ferencének kétségtelenül hiteltű meggyőző adatok nélkül el nem ismerhetem

Budapest. 1889. decz. 8.

THALY KÁLMÁN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Téli regék czim alatt Bartók Lajostól egy kötet elbeszélő költemény hagyta el a sajtót a Légrady-testvérek kiadásában. A karácsonyi könyvpia-cz minden évben meghozza gyümölcseit, bizonyosságul annak a szemmel látható haladásnak, melyet a könyvnyomdászat és könyvtárszervezés évről évre fel-mutat. A fényes takaró mögött ugyan néha kétes becsű produktumok rejtőznek; de hát a nagy közön-ségnél, melynek többségét ily alkalommal a könyv-vásárlásban nem az olvasás vágya vezérli, a tartalom úgy is csak mellékes, fődolog a tetszetős külső, mely a szoba butorzatával és kárpitjaival kellő összhangba hozható, s mely a szalonasztal különféle csece-beeséi között a látogatók szeméit gyönyörködtesse.

Bartók Lajos könyve nemcsak az ily könnyen ki-elégíthető közönség tetszésére számítt, hanem azok-nak az igényeit is kielégíti, a kik a szépet a mulat-tató hasznossal párosítva óhajtják látni. Mint költői mű is felette érdekes, mert szerzőjét új oldalról, mint elbeszélő kötet mutatja be, s a «Kárpáti Emlé-kek» költője e téren is megfelel a hozzá kötött vára-kozásnak. Összesen öt költői elbeszélés van a 85 oldalra terjedő kötetben. «Az őcezdén király»-ban a dán Widfarnak Ingiald, norman királyi való versengése van szépen ömlő daktilusokban le-írva, mely utóbbi midőn már nem állhat tovább ellen az ostromlóknak, magára gyújtja várát s bennég háza népével együtt. «A rózsza királyi» egy magyar tündér-rege hőse, ki egy elátkozott országba kerül, hol szilárdan ellenáll a szerelmi csábításoknak, miáltal szétfoszlik a varázslat, s fölébred az ország. S

Ő lett a Rózsakirályfi.

Rózsakerthe jár sétálni.

Lett hitvese, kit megváltott,

S birják szép Rózsaszécskét.

«A síró-nevető szemű király»-nak volt egy kedves madara, melynek a ki énekét hallja, megifjodik tőle. E madárral a király második neje megszököik a menyegző napján, ezért sir az egyik szeme, a másik meg azt neveti, hogy míg ő maga kétszer is meg-nősült, fiai közül egyik sem meri fölvenni hymen rózsálczáit. A királyfiak a madár keresésére indul-nak, a legifjabbik rá is akad s mostohájától elrabolva, visszaadja atyjának, kinek másik vágya is teljesül, mert fia a madárral szíve választottját is föltalálta, kit oltárhoz vezet. A király pedig elbocsátja madarát:

Repülj, repülj most, kedves madaram,
Örökre! — nyitva az aranykalitka!
Boldogság nem csak ifjúságba van,
Megeskalta szívem; — szállj, nem térve vissza!
Boldog fiamban ifjodnom meg édesb,
S nyugodni természet rendjéhez képest,
Im elbocsát, — tündérházadba szállj, —
A síró s a nevető szemű király.

«A hamupipőke» kijátssza anyja nagyralátó terveit, egy szegény juhászlegényt elébe tesz a hatalmas királyfiak. «A tavaszi ünnep» pedig nem egyéb, mint az ébredő természet apoteozisa, melyet hegyi manók, tündérek, szellemek, virágok stb. szájába ad a költő, melyekkel csapongó képzelmeze benépesíti a Kárpátok vadonjait. A «Téli regék» az ünnepi könyvpia-cz egyik legdiszesebb és értékes könyve, melynek kiállításától a kiadó czég nem tagadta meg se a nyomdai izlést, se a gazdag illusz-trálást. Nagy album alakú a kötet, vastag vellin-papírra nyomva tisztán és elegánsan. A rajzokat készítették Jankó János, Neogrady Antal, Spányi Béla, Vágó Pál, Vastagh György, tehát a legjobb illusztrálók. Az egész kiadás öröndetes jelensége annak, hogy mennyi művészi erő áll már rendel-kezésre oly diszmvűvek kiállításához, minőkre még nem régen gondolni is alig lehetett, s hogy a kiadók ily költséges vállalkozásnál már számíthatnak a közönség érdeklődésére. Összesen öt költői elbeszélés van a kötetben, s mindeniket külön-külön számos illusztráció kíséri, egész lapra terjedők, vagy han-gulatos kezdő képek és beárázó vignettek. Csak kevés lapja maradt az albumnak illusztrálás nélkül. Min-denkép hű mása az eredetinek vonásról-vonásra; nem metszet, hanem a ma annyira kedvelt autoty-piában, mely az eredetinek legkisebb sajátosságait is hiven tünteti föl, s úgy szólva magát a művész által készített képet adja a közönség kezébe. Az illusz-tráló művészek megosztottak a feladaton, kiki saját hajlamai szerint választva a történelmi, az életképies vagy a fantasztikus tárgyakat, a tájképeket, a virá-gokból, lombokból és tájképi motívumokból szer-kesztett inieziálékat, melyek a szöveg körülfogására díszszel, a költemény egy-egy részének hangulatához pedig találékonysággal járulnak hozzá. Az illusz-trációknak, melyekből fentebb közlünk kettőt mutat-ványul, sokszorosítása és nyomása is jól sikerült, s a magyar költők kiadása egy valóban díszes fogad-hat. Ára füzve 12 frt, kötve 15 frt.

Magyarország lovagvárai regékben, írta Mik-szath Kálmán; számos képpel; a Révay-testvérek kiadása. Mikszath e könyve élvezetes olvasmány az ifjúságnak, de egyzersmind a nagy közönségnek is, mert e rövid rajzokban benne van Mikszath minden tulajdona. Harminezöt magyar várnak történetét beszél el az ő józsi előadásában, változatosan nyujtva képeket a történelemből, a regék, a monádák világá-ból, a hőstettekről vitéz dalokról, tündérekéről, a mint a história és emlékezés meghagyta számunkra a régi romok multját. A történelmi adomák egész tárháza, friss előadásban, melyet a felhők is él-vezhetnek. Az egyes elbeszélések mellett ott van a vár rajza, s ezen kívül jelentős képek s egyéb illusztrációk. A szerző ifjúság bizonyára nagy kedvvel és egyzersmind tanulsággal fogja olvasni, a mi nem azt jelenti, hogy kizárólag az ifjúság szá-mára iratott, hanem hogy oly könyv, melyben az if-juság is örömet lel és bizrást kezdébe adhatjuk. Ára füzve 2 frt, diszkötésben 3 frt.

A gyermekek számára való könyvek idősáka mindig karácsony előtt van. A karácsonya alá az ajándékokat ilyenkor ontani szokta a sajtó, s a könyvkereskedések kirakata a diszmvűvektől, gyer-mekeknek való különböző képeskönyvektől tarkál-lik. A magyar irodalom e téren is öröndetesen fej-lődik évről évre s ma már nagy a választék, mely a családok rendelkezésére áll. Szövegben, külső kiállít-tásban — mert a gyermekek izlésének fejlesztésé-hez az is lényeges — elég értéket és változatot talál a közönség. Az idei ünnepi könyvpia-czra az Eggenberger-féle könyvkereskedés (Hoffmann és Molnár) is jóra való művekkel gazdagítja az ifjúsági iratokat és képes könyveket. A következők ezek:

Idegen népek közt messze földön, ntitrajzok, életké-peki kiváló utazók leírásából, leginkább a másik négy világérszéből, számos fametszetű ábrával. Összeválogat-ta dr. Simonyi Jenő, ki a kötetben a legnevezte-sab utazások és földrajzi fölfedezésekről nyújt tájé-kozást. Ára diszkötésben 2 frt 80 kr. — Utazók és vadászalándok, elbeszélések az állatvilágról; melye-ket nem kisebb ember, mint Paul Bert állított össze és szintén Simonyi Jenő fordított magyarra. Ebben a különböző országok és népek ismerete izgalmas és sok oklást nyujt vadászalándokkal van ösze-kötve. Ára diszkötésben 2 frt 80 kr. Következzen ezek után a kis gyermekek könyvei. Első helyen említjük köztük a Képes ABC-t, mely nem csupán a betűk emlékeztetésére való megfelelő képet s rö-vid versecskét ad, hanem első olvasás-gyakorlatokat, mondókákat, versikeket, meséket, dalokat. A jól szerkesztett olvasási gyakorlatok (nagy és kis betűk-ke) s aztán az apró történetek prózában és vers-ben külön részei a könyvnek, s egy kis utasítá-sal és gonddal könnyen beleviszik a gyermeket, hogy a szép könyv hatása alatt az olvasás is érde-keje. Első része a könyvnek képes abc, színes nyo-mású betűkkel, melyeket rendesen gyermek-alakok vesznek körül, s ezen kívül még minden betűhöz legalább egy másik kép is járul, ez is a fölvetett betű további emlékeztetője: tréfás jelenetek, a természet-ből és a gyermekvilágból vett képek, színes nyomás-ban, művészi rajzokban. Verses szöveg hangoztatja az egyes betűket. Szébb ábrák és könyvet a magyar könyvek közt nem ismerünk. Másik kiváló tulaj-dona pedig — mint már említettük — hogy az első olvasási gyakorlatokra is annyi alkalmat szolgáltat. Ára 2 frt. — Multságra út az óra. Ez nagybá-csa gyermekek számára készült, kik már szíve-sen megtanulták és mondogatják a verseket. Egész kis történet, verses leírás bőven és könnyen foly benne Csengeri János tollából. Gazdagon is el van látva képekkel, a hires Bennett H. M. rajzaival. A kecses gyermek-alakok, idylli jelenetek a színes nyo-másban egész mesteri művek; ép ily kedvesek a barna nyomású kisebb képek is. Művészi rajzok (színes és barna nyomásban szintén) érdekesséik a «Kicsi babák» czimű verses-könyvet is, melynek szövege szintén változatos. A Játsszógerekek és Allatomédiások végre vastag papíron, összehaj-tatható és kitartható alakban szemlélthet — színezett képekben — a vidáman játszó gyermekek csoport-ját, és csirkuszi állatseregleti mutatványokat, egyéb állatképekkel. Egynek-egyének ára 1 frt 20 kr.

Képes könyv gyermekek számára. A Légrady-testvérek kiadásában a gyermekvilágban egyre ked-veltebb Pósa Lajostól verses kötet jelent meg «Az aranytollú madár nótái» czimen. Jó magyarsággal írt versek ezek, melyekről ismét elmondhatjuk, a mit Pósa gyermekverseiről már nem egyszer mon-dtunk, hogy hangban, észjárásban, játszódságban talál a gyermekek kedélyéhez, foglalkoztatja elméjüket, csengőn hangzik akár egy kis mesét mond el, akár éneket, fohászt, vagy játékdalt, akár pedig tréfás rigmüst. Az 57 oldalra terjedő, szép kiállítású kö-tet egész gyűjteményt szolgáltat ezekből. Minden vershez Elischer Lajos rajzolt képeket, tehát a ké-peik is eredetiek. A színes borítékú, kemény köté-sű könyv ára 2 frt. — Másik képes könyv ugyan e ki-adócégtől «Látogatás a majornban», a házi állatok színezett képeivel és az egyes állatok leírásával. En-nek ára 90 kr.

Magyar írók élete és munkái. Régen érezzük egy oly lexikonális munka hiányát, mely a magyar írók életrajzát és munkásságát lehető teljesen fog-lalná magában. Ily munka megírására, mint tudva van, idős Scinnyei József, a muzeumi hírlapkönyv-tár tudós őre vállalkozott, ki körülbelül három év-tizeden keresztül gyűjtötte a hozzá való anyagot. Az anyaggyűjtés már annyira haladt, hogy a munka közrebocsátását a jövő év elején megkezdik. A négy kötetre tervezett munka az akadémia támogatásával Hornyánszky Viktor kiadásában jelenik meg, ne-gyedévi öt-öt ives füzetekben. Egy füzet ára 50 kr. Megrendelések a kiadóhoz intézendők.

„Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen: 97. füzet, Magyarország II. kötetének a 10. füzet, két becses közleményt foglal magában, u. m. Jókai Mórtól Debrecezen leírásának a végét, melynek ez a része különösen a Hortobágy rajzolásával foglalkozik, azzal a sajátosan eredeti fölfogással és előadási bájjal, melynek csak Jókai a mestere; a másik közleményben Szivos Béla a Hajduság leírását kezdi meg, szintén igen érdekes tartalommal a nagy csinos előadásban. E becses dolgozatokat tizenhat szép rajz díszíti, melyek Dörre Tivadar, Feszty Árpád, Mészöly Géza, Greguss János, Putaky László és Roskovits Ignác művészeinktől valók. A füzet ára 30 kr.; megrendelhető Révai-tervezetnek.

A műcsarnok érmei és díjai. A műcsarnok kiállításának jure de dec. 7-ikén döntött a kinttendő művek fölött.

Először is a Trefort miniszter által alapított két aranyérem oda ítélése fölött határozott. Ez érmeket az állam adja, s a kiállítás legjellegesebb elismert hazai és illetőleg külföldi műnek kitüntetésére szolgál. A magyar művészek szánt aranyéremmel a pályabírási titkos szavazás után ritka egyértelműséggel az összes nyolcz szavazattal Feszty Árpád „Keszergő asszonyok Krisztus sirjánál” című festményét, a külföldi művészek rendelt aranyéremmel pedig Dautant Albert „Hajótörzsek mentése” című festményét szintén nyolcz szavazattal találta kitüntetésre legméltóbbnak. Tehát egyhangulag hozta az ítéletet, s Feszty szép műve itt is azzal a ritka egyértelmű méltánál találkoztunk, melylyel a sajtó és a közönség fogadta. Dautant képe a modern francia festészet egyik legjelesebb műve, s a francia kormány vette meg, és ennek szíveségéből jutott el hozzánk is a kiállításra.

Az ezer forintos társulati díj odaítélésénél a pályabírási szavazatai már megoszlottak, a mennyiben Spányi Bélának „Osi reggel” című tájképe 5 szavazattal, 3 ellenében, melyek arra szóltak, hogy a társulati díja is Feszty Árpád művének kitüntetésére szolgáljon. Az ezer forintos Róth Szilárd jutalom pályázati feltételei szerint, csak az arra bejelentett művek voltak figyelembe vehetők. Az összesen 16 pályamű közül a pályabírási az ezer forintos jutalmat négy szavazattal Róna Józsefnek ítélte meg. „A megszorult faun” című szoborművét; két szavazattal Pálk Bélának „Juhok és bárányok az akolban” című festményére esett, egy szavazat pedig a díjnak ki nem adására, a jövő évben újra kitűzés mellett szült. Végül a Róth-féle 300 forintos díj került sorra, mely ez évben történelmi vagy életkép díjazására volt kitéve; a pályabírási megítélt titkos szavazatok eredménye az volt, hogy az összes 5 szavazat Margitay Timár „Mészárosok” című képének kitüntetésére esett.

A népszínházban e hó 11-ikén fényes estély volt. A három nagy színház személyzetének közreműködésével került szíre Szigligeti „Szökött katoná”-ja, a hírlapírók nyugdíjintézete javára. Noha a belépti díjak fő voltak emelvé, a színház egész a szorongásig megtelt választékos közönséggel, mely nagy élvezetet talált a művészi előadásban.

A legkisebb szerepek is művészi kezekben voltak. A nemzeti színház tagjai közül közreműködtek: Szatmáriné (Korpádine), Náday (a szabó leány), Jászai Mari (Kamilla grófnő), Szacsany (Monti), Egressy Ákos (Völgyi ezredes), Vizvári (kóvics inas), Gyenes (nótárius). A népszínház tagjai közül természetesen Blaha Lujza (Júlia) nem hiányozhatott, valamint Vidor (Gergely) sem, ki Takácsossal, az operaszínház tagjával, nagy hatással énekelte a siralomhízi jelenetben. A Zrínyi-kávéház-beli jelenetben is több jeles színész emelte a komikus hatást. A második felvonás alarcos bája adott tért az operaszínház tagjainak. Először ballet volt, melyben Müller Katica és Mazzantini is részt vett. Bianchi Bianca kasszony Arditól egy tarantellát énekel, majd a kitoró tapokra két magyar népdalt. Noy két Schubert-dalt adott elő, Rossini Paula és Broulik pedig a „Lahor királyból” egy kettőt. Az előadást alkalmasan ismételték meg, fele részben a hírlapíró nyugdíj-intézet, fele részben a színészegyleti nyugdíj alapjára.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tudományos akadémia dec. 9-iki ülésén, melyen Pulszky Ferencz elnökölt, Thaly Kálmán érdekes jelentést tett az akadémia konstantinápolyi küldöttségének kutatásairól. Csontos János is fog még szakszerű jelentést tenni. Thaly a Rákóczi-korszakra vonatkozó kutatások eredmények megismertetését vállalta el.

Thaly Kálmán, ki már korábban Rodostóban, a magyar bujdosók fő helyén. kutatót, most Fraknói Vilmossal a francia lazaristák galathai kolostorá-

ban és templomában nyomozott, segítségükre lévén a St. Benoit-templom szerzetesei is. A St. Benoit-templom levéltára sok viszontagságon ment keresztül. Tüzezs is pusztította s levéltára sokat szenvedett. Thaly és Fraknói keresték a Rákóczi és Zrínyi Ilona sírjának 1839. aug. havában történt fölynyításáról szóló jegyzőkönyvet is, de nem találhatták meg. Találtak azonban Thokély és Rákóczi emigrációjára vonatkozó több adatot. Rákóczi a Szent-Benoit-templomtól többféle adományban részesítette. Franciaországból is küldött alapítványt és anyagiért mondanó misékre. Egyházi ruhákat, könyveket is ajándékozott. Gr. Beresényi szintén jótékony gyámloltója volt a kolostornak és templomnak. Nejét, gr. Csáky Krisztinát, ott temették el, míg magát Beresényi Rodostóban. Neje sírkövének többé semmi nyoma, pár évvel halála után tüzezs dühöngött a templomban, valószínűleg onkor pusztult el, de a sírkő feliratát egy szerzetes lemosolta s így az megsérült. A latin felirat költői szellemű, mely érzesű és Thaly azt hiszi, hogy Beresényi maga szerkesztette. A gyászmisét ma is tartják a St. Benoit-templomban gr. Beresényi alapítványából. A mult év-tizedben Kracsovicz Ferencz tencsényi háznkfia kezelte a lazaristák kisasszony birtokát. Ő beszélt el, hogy a rend könyvtárában, kendőbe kötve, elszárgult magyar iratokat látott. Thaly, még első konstantinápolyi időzése alatt fölkereste Kracsovicst, hogy bővebb értesülést szerezzen tőle. Kracsovicz akkor már súlyos beteg volt. Újra erősítette, hogy valóban látott régi magyar iratokat; tartalmukra azonban már nem emlékezett; s nem sokára pedig meghalt. Thaly és Fraknói a megjelölt helyen keresték ezeket az iratokat, de nem találhatták meg. Talán most, mikor a levéltárakat rendezik, előkerülhetnek még. Legfontosabb történelmi adat, a mi Thokély Imre katalizálásáról folmaradt. Thokély politikai okokból már Magyarországon léte alatt is hajlandó lett volna kitérni a lutheránus vallásból. Bujdosásában a reménytelenség megtörte, anyagi helyzete is nyomasztó volt. Bythiniában nem sokkal halála előtt valószínűleg katalizált. Egy 1703. május 18-án kelt okiratban kijelentette, hogy a kath. hitre tér; aláírta, megpecsételte azt s az okiratot a konstantinápolyi francia követésnéltette. Megtörtént-e az áttérés tényleg, nem tudjuk, de most előkerült egy emlékirat, mely 1704-ből ered, s valószínűleg Colberthez, XIV. Lejos nagynevű államférfihoz van intéve. Ez azt fejegetti, mily hatása lenne, ha oly férfi áttérése, mint Thokély, publikálnék. Gondoskodjék tehát XIV. Lajos a bujdosó magyar fejedelem eltarásáról, vagy tessen lépéseket a pipánál. Ez oly hatást tenne a keleten levő magyarokra, hogy bizonyára szintén áttérnének a katolikus vallásra. Thaly valószínűnek tartja Thokély áttérését. Végrendeletének kódexillatában, mint buzgó protestáns nyilatkozik ugyan, de ez is érthető. Thokély vágya nem teljesült. A szerencsétlen fejedelemnek a francia király és pápa többé semmi jelentőséget sem tulajdonított. Elkeseredhetett ezen a szerencsétlen fejedelem. — Thaly előadása után, melyet megjelénzték, Matkovics Sándor olvasott föl ily czim alatt: „B. Wallerstorff és a szabad kereskedelem meghonosítása az osztrák-magyar monarchiában.” Wallerstorff a hatvanas években az osztrák kereskedelmi minisztérium élén állott. A most folyó esztendőben jelentek meg hirtahagyott iratai, s abból közölt szemelvényeket Matkovics.

A Petőfi-társaság dec. 7-iki havi ülése nagy közönséggel ért ment végbe.

Az elnöklő Komócsy József jelentette, hogy Fischer Sándor „Petőfi életrajza” című műve magyar kiadási jogáért 2000 ft tiszteletdíjat kapott a társaság s ez az összeg, mint Fischer Sándor alapítvány fog kezeltetni. Jelenti továbbá, hogy a társaság egyik alapító tagja, Lauka Gusztáv, Nagy-Becskerekben mult hó 23-án ulte meg ötven éves írói jubileumát s hogy ez alkalommal a társaság képviseltette magát az ünnepségen. A fölolvassások sorát id. Abrányi Kornél nyitotta meg. „A magyar zene hajdan és most” című értekezéssel. Megemlíti, hogy a magyar zene fejlődésének első korszaka Nagy Lajos és Mátyás királyok ideje volt. A magyar zenének a multban szép napjai voltak, de az újabb időben idegen lett saját hazájában. Zeneintézetünk elrasztják műsoraikat mindenféle idegen termékekkel s legjobban magyar zeneműveinknek csak elvettve vagy erős pressió folytán jut néha-néha egy kis hely. A hanyatlás legfőbb okát Abrányi abban keresi, hogy hazánkban a zene kezdetül fogva idegen szellemű oktatók, tekintélyek s befolyások által indult utjára, azt sem tudva, merre s hova kell törekednie. Utána Szabó Endre olvasott föl kivonatolt részeket Nekraszov Miklos orosz költőnek. „A fagy” című hosszabb elbeszélő költeményéből. — Torkos László „Régi baj” cizimel költeményt olvasott föl s végre Komócsy József mutatta be Fungné Gyujtó Izabella egy elbeszélését. Mindannyit tetszéssel fogadták.

A társaságban Reviczky Gyula halála által megürült helyet e hó 27-ikén töltik be, ugyanakkor külső tagokat is választanak oly külföldi írók közül, kik Petőfi ismertetésével vagy fordításával szereztek

érdemet. Szana Tamás titkár felszólítja a tagokat, hogy ezekre a helyekre dec. 25-ikeig küldjék be hozzá (Bástya utca 11. sz.) ajánlataikat.

MI UJSÁG.

Az udvar Budapesten. A király január elején Budapestre érkezik s addigi megállapodás szerint hat hetet tölt a fővárosban. A trónörökös halálának évfordulóján az egész királyi család együtt lesz a budai várpalotában. Az idei farsang alatt sem Bécsben, sem Budapesten nem lesznek udvari ünnepélyek.

Klotild főhercegnő és leányai, Mária Dorottya és Margit főhercegnők, e hó 11-ikén meglátogatták a műcsarnok kiállítását, hol Telepy Károly műtárok, Szurecsényi Miklós titkár és Vastagh György fogadták és kalauzolták az előkelő látogatókat. A főhercegnő, leányával együtt megnézte a belvárosi plébánia-templomat is, melynek stilszerű restaurálása már előrehaladt. A főhajó freskója Vastagh György műve.

A tanítónők othona. Az Orczy-kert és a tisztviselő telepe közti téren a Mária-Dorottya egylet, — mely az ősszel a kisdnevelés-i kiállítás rendezése által oly erőteljes életelt adott magáról — szép emeletes és tornyos intézetet emeltetett munkakép-telen tanítónők számára. Az intézet fölavatása dec. 12-ikén délelőtt ment végbe, díszes közönség jelenlétében. Mária Dorottya főhercegnő, az egylet buzgó védnökneje, személyes megjelenésével emelte az ünnep díszét, s József főherceg családjaiból még Klotild főhercegnő és Margit főhercegnő voltak azok, a kik részvételükkel mutatták meg, hogy mily meleg érdeklődéssel viseltetnek a nemzeti nőnevelés ügyében buzgólkodó egyesület irányában.

Az intézet könyvtári termében folyt le az ünnepély. Ott volt gr. Csáky Albin közoktatásügyi miniszter, a nőnevelési egyesület elnökei, a tanügyi számos férfi, Berzevich államtitkár, a tanfelügyelők stb. Az Andrássy-uti felső leányiskola növendékei fehér ruhában, bokrétaikkal álltak sort. A főhercegi család a legmelegebb bensőséggel fogadták. B. Nyáry Adolfné, az egyesület elnöke üdvözölte a bejáratnál a főhercegnőket, kik a legszebb nyíjassággal köszöntötték ismerőseiket s örömmel fejezték ki, hogy előhettek az ünnepélyre. Tóth József pestmegyei tanfelügyelő, mint alelnök, szép beszédet intézett a főhercegnőkhöz a nőnevelés feladatairól, majd ismerette az új „Othont” létrejöttét s Isten áldását kérte a védnökre és fenséges családjára. Lelkes éljenzés kísérte szavait. Mária Dorottya főhercegnő tisztá csendő hangon így válaszolt:

„Nagyon boldognak érzem magam, hogy ezen üdvös és szent czélú intézetet megnyithatom. Valóban jobbra nem fordíthatnók gondoskodásukat, mint a nevelésben kiérdemült tanítónők ápolására. Szívből kívánom, hogy e szép intézet a jó Isten áldásával fejlődjék és virágozzék és hazánk köznevelésének javára és a tanítás és nevelés szent ügye körül kiérdemült tanítónők biztosítására. Isten áldja drága hazánkat.”

A közönség zajos éljenzése tört ki. Erre a bemutatások következtek, melyeket B. Nyáryné teljesített. A védnökneket és a főhercegnőket mindenkihez volt érdekfűző kérdésük s nyíjas szavak. Majd tüzetesen megtekintették az épület minden helyiségét, Pucher építész vezetése mellett s a osin, rend és tisztaság fölött több ízben kifejezték meglepetésüket és örömeiket. Meglátogatták az „Othont” három első lakóját, kezét nyujtva nekik és Mária Dorottya főhercegnő biztatólag mondta: „Reményem, hogy itt jól fogják magukat érezni.” Az előadásokba visszatérve, Mária Dorottya főhercegnő a konyhát is látni kívánta: „Persze, persze a konyhát szintén meg kell néznünk!” mondá Klotild főhercegnő és aztán lementek a földszintre, mindent részletesen megtekintve. A szemle közel egy óráig tartott. Aztán beírták nevüket a vendégkönyvbe, s a közönség éljenzése közt távoztak.

Stanley és Emin pasa. Emin pasát, ki évek óta küzdött Afrika vadonjaiban az elhagyatottsággal, a nélkülözésekkel, a benszülötték ellensége indultával, nagy baleset érte, a mint megérkezett Afrika civilizált részébe. Stanleyvel együtt ért Bagamoyoba, hol a német hatóságok ünnepélyesen fogadták. Lakomát is adtak tiszteletükre. Emin a lakoma után lezuhant egy erkélyről és összetörte magát. Emin rövidlátó s most bizonyára a lakoma szokatlansága is hatással volt rá. Husz láányi magasból esett alá, s több óráig eszméletlenül fektett. A német orvosok mindent megtettek és megtesznek folyvást, de állapota aggasztó. Utóbbi hírek szerint némi javulás állt be, de még mindig nem lehet

mondani, hogy túl van a veszélyen. Stanley most egyedül folytatja utját Európába, hová január hónapban várják. Legelőször Brüsszelbe megy.

Telefon Páris és London közt. Az angol és a francia kormány egy idő óta komoly tárgyalásokat folytat, melyeknek czélja London és Páris közt telefonösszeköttetést létesíteni. Mr. Preece, a brit távíróhálózat első elektrotechnika, több kísérlet után teljesen keresztülvitelnek jelentette ki a merész tervet.

—x— Lapunk mai számához mellékeltezték Révai-tervezet budapesti könyvkereskedésének és kiadóhivatalának (Budapest, IV., Váci-utca 1.sz.) most megjelent új díszes kiállítás könyvjegyzékét. Felelősek talán itt azt megjegyezzük, hogy a szívet és lelket megörvendeztetni czélzó ajándékok közt egy jó könyv a legszebb és legnemesebb ajándék és így szívesen követjük az útmutatást, mit e jelenben szerkesztett és gondosan összeállított jegyzék nyújt. Feltétlen elismerést érdemel a jegyzék már csak azért is, mert irodalmunknak, a magyar könyvtárcának teljes, egészen a mai napig kiható képét nyújtja és így csak választanunk kell belőle, hogy mindenképp meg legyünk elégedve. Az egész jegyzéket le kellene nyomtatnunk, hogy részletesen méltathassuk, de térszűke miatt annak csak kiválsóbb részeit emeljük ki. Ott van mindjárt az első lapon „A legújabb kor története” című történelmi munka, mely a Ribáry-Molnár-Marczali-féle képes világtörténet folytatása gyanánt a világtörténelem napjainkig terjedő eseményeit mutatja be. Marczali Henrik kiváló történésznélk lévén e mű szerzője, az ő általánosan ismert neve kezéskedik a munka jelességéről is. Karácsonyi ajándékkul czélzserű e műre előfizetni, mert összesen legfeljebb 25—30 füzetben fog megjelenni. Itt a kedvező alkalom egy nagybecsű szépirodalmi könyvtár beszerzésére. 58 kötet eredeti regény (Tolnai, Bródy, Csiky, Szathmáry, Teleki) egyszerre megszerezve csak 50 ft (70 ft 10 kr. helyett), 33 kitűnő fordított regény pedig (Ohnet, Zola, Delpit, Halvány stb.) pedig csak 30 ft. — Lehet-e szebb karácsonyi ajándékot képzelni, mint a „Nemzeti könyvtár” czim alatt megjelölt „Magyar remekírók népszerű kiadása”. Itt találjuk a régebbi és újabb klasszikus írókat halhatatlan munkáikkal. Révai-tervezet e nagybecsű vállalatot megszerezvén, díszes kötetekben és előnyös részletfizetési módokat mellett is szívesen rendelkezésre bocsátják azoknak, kik e czégre közvetlenül fordulnak. Örömmel lapozzuk e jegyzéknek azt a részét, mely az ifjúság szellemi igényeinek kielégítését célozza. Az ifjúsági könyvek, hazafias, tanulságos és érdekesíztető ifjúsági iratok oly nagy száma van itt felsorolva, hogy csak a névsor elolvasásánál is büszkében fog verni szívkünk. Ime, szülők válogassatok. Van itt képes könyv szöveg nélkül 2—5 éves, szöveggel pedig 5—8 éves gyermekek számára; itt vannak a pompás A-B-C-k, a melyekről a tudományismerés fiatal lélek mohón meríti az ismereteket; itt vannak a 8—19 éves gyermekeknek gyönyörűkötetű mesekönyvek, elbeszélések, útleírások; itt találjuk Mikszáth, Meyne Read, Robin Hood, Stevenson remekszép dolgait; itt vannak a történeti művek, a képző ifjúsági iratok, melyek közül legyen elég Széchenyi Béla gróf, Stanley utazásai művei, Kőnyves Tóth Kálmán lelkesítő, hazafias dolgozatait felemleltünk. Regények, elbeszélések, verses könyvek, szindarabok, humoros és komolyabb olvasmányok szép sorrendben előállítva... a magyar irodalomnak valóban magasztos képe!... Kevés hozzátenni valónk van még. Itt a jegyzék, olvasásokat, — a szívet és jó hűzassátok! Muló becsű, csillogó külsejű, értékével arányban nem álló drága áron beszerzett cseccbecsű helyett válogassunk mindenki e jegyzékből csak 1—2 könyvet és ezentul minden karácsonyra tudni fogja, mivel szerezhet kedveseinek legnagyobb örömet. — A jegyzéket Révai-tervezet szívesen megküldik mindenkinek, a ki ezíránt hozzájuk fordul.

—x— A munkások s munkásnők, a kik napi kenyérüket kézi munkájukkal keresik meg, egészségségük változásával nagy bajoknak vannak kitéve, s azért gondosan ügyelniük kell egészségük fontartására és a jelentkező betegség leküzdésére. Erre nézve a munkásoknál nagyon el van terjedve az a szer, mely mind olesóságánál (napi költség csak 3 kr.), mind kellemes, biztos hatásánál fogva általában kedvelt háziszerül használják, s mely Brandt Rich. gyógyszerész svájci labdaccai néven világszerte ismeretes. E labdacso a gyógyszerárakban, 70 kr. egy dobozzal, kaphatók, s mind ama bajokban, melyek az emésztési zavarokból erednek, mint: laukadság, kedvetlenség, étvágytalanság, szédülés, székrekedés, gyomorfájással stb. már 10 év óta kitűnő háziszernek bizonyultak. De a mikor Brandt Rich. gyógyszerész-féle svájci labdacsokat kérünk, mindig különös súlyt kell fektetni a keresztnevre, mert csalódásig hiven utazott s hasonló névvel jelzett labdacsokat is árulnak. Szigorúan ahhoz tart-

suk magunkat, hogy minden valódi doboz czimlapján egy fehér kereszt vörös mezőben s jelzésül „Brandt Rich. gyógyszerész svájci labdaccai” elnevezés áll. Minden más fajta dobozt vissza kell utasítani.

—x— Kwizda Ferencz János urnak, cs. k. osztrák és román királyi udv. szállító és kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

A szenvedő emberiség érdekében indíttatva érzem magamat annak bizonyítására, hogy közel tizenkét évig idült csuszban (Carthritis deformans) szenvedék, a midőn az ön Kwizda-féle köszvényfolyadékát használni kezdettem, s melynek használata után (iszap-fürdő-eggyütt használatát) most már nemcsak semmiféle fájdalom nincsen, hanem képes vagyok bot nélkül járni s úgy hogy kötelességemnek tartom az ön Kwizda-féle köszvényfolyadékát minden csuszban szenvedőnek meggyőződésem szerint mint legjobbat szert ajánlani.

Pécel, 1888, febr. 15. Teljes tisztelettel. Sikosfalvy Alfréd, nyug. miniszteri hivatalnok. Kwizda köszvényfolyadéka valódiilag minden gyógyszerárban kapható. Magyarországi fölélet: Budapest, Török József gyógyszerárban.

HALÁLOZÁSOK.

DOBNER ANTAL nyug. honvédőrnagy, kinek nevét az utóbbi időben sokszor emlegették egy Afrikába tervezett expedízióval, e hó 9-én meghalt a budai katonai kórházban, magával vevé a régen táplált eszmét, hogy ő is afrikai kutatást vezethessen. Bécsben, Budapesten, nagy propagandát csinált ennek, s pénzt, embereket gyűjtött. A szabadságharcban Görgei seregében utász százados volt. Később a huszársághoz sorozták be, a magyar honvédség kiállításakor pedig ide lépett át zászlóalj-parancsnoknak.

Elhunytak még a közlebbi napokban: JAKAB LAJOS, a székelyföld egyik régi és köztisztelőben élt férja, az egykori Udvarhelyszéknek volt főjegyzője, a székely-keresztúri unitárius középiskola felügyelő gondnoka, 87 éves korában, H.-Okládon. — Ifj. BATHÁNY JÓZSEF gr., a hasonló nevű volt szolnokmegyei főispán fia, reménybeli öröke a Bathány-Strattman hercegi rangnak és urodalmának, szép tehetségű és dunszagú ifjú, kit sorvasztó betegség ragdalt el 22 éves korában San-Remóban, hol üdülést keresett. — WANGEL BELA, tehetséges fiatal tudós, ki a vegyszertben máris jelentékeny eredményt nyel működött, 23 éves korában, Budapesten. — Dr. POLYAK MÓR, magyar orvos, ki keleten működött, a török hadseregben ezred-orvos volt, s három év előtt Egyiptomba, Kairóba költözött, honnan most halálhíre érkezett. — HONSA BOLDSZÁR, plébános, a szabadságharc egyik vítez honvéde, kit bátorságáért Kossuth is megdicsért a hadsorok előtt, 62 éves korában a torontálmegeyi Kis-Öz községben, melynek huszonkét évig volt tisztelt lelkésze. — Mészáros PÉTER, a tud. akadémia szerény, de buzgó tisztviselője, nyomtatványainak korrektora, 68 éves korában, s temetéséről is az akadémia gondoskodott, Budapesten; ugyanitt SALM HENRIK, nagykereskedő, 70 éves; JURISICS MÁRTON, fuvőgyáros, 57 éves. — LAVÁTH JÁNOS, mernök és városi bizottsági tag, Kaposvár. — BALASSOVICH GUSZTÁV, nyug. telekkönyvezető, régebben telekkönyvi igazgató, s a szabadságharcban honvédtiszt, 64 éves korában, H.-Szoboszlón. — TAGYOSI CSAPÓ JÓZSEF, kir. tanácsos, életének 84-ik évében, Balatonfűréden. — KRISZ ANTAL, nyögőri plébános, 71 éves. — ROZSA JÁNOS, nyug. cs. és kir. főhadnagy, életének 58-ik évében Baján. — KUDAR LAJOS, budapesti polgár, 56 éves. — CSOLTHY JÁNOS, megyei számvéző, 75 éves, Aradon. — MAJOS ISTVÁN, volt ügyvéd, Zenta városának volt képviselője, kit az 1872—75-iki országgyűlésen a nők emancipációjára tett indítványakor sokat emlegettek, hosszas betegeskedés után Budapesten. — FÉMMFFY ANTAL, földbírtokos, Kecskeméti város bizottsági tagja, Kecskeméten. — RADER KÁROLY nyug. dohányleváltó tiszt, 70 éves, Budapest.

ÖZV. NÁVAY JÁNOSNA, szül. BAROSS LUDOVICA, 73 éves korában, Földékon, hol nagy részvét közt temették el. — HÖBERT ANNA, Budapesten. — ÖZV. THOLD IMRENA, szül. THOLD ZSUZSANNA, 76 éves, Harsztiban. — BELLAUGH ALAJOSNA, szül. FICZIK EULIA, nyug. disídás százados neje, Szent-Endrén. — ZAT BOBÁLA, 74 éves, N.-Váradon. — SZOMBATHY LAJOSNA, szül. PÜSPÖKY EMMA, 35 éves, Debrecezen. — BOCHDÁNOVICS IRMA, özv. BOCHDÁNOVITS SÁNDORNÉ leánya, Aradon.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

A gyermekgyilkos. A Törvényszéki Csarnok eseményeinek rimbeszése s krónikás elbeszélése nem költséget; pedig a jelen mit alig több annál, csak az elején és végén látszik némi kis törekvés az alakításra, a történet kikerekítésére.

Nyalás. A derült hang, mely a költeményen átvonul, elég sikerült, de az egész vers nagyon alant jár, nagyon is prózái.

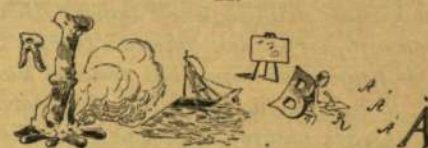
K. M. „Búcsú a költészettől és muzsától.” Nem üti meg a mértéket. Hogy a vers Petőfi Sándor „Búcsú a színeszettől” című költeményének hatásán alatt keletkezett, megörzik rajta, a külső keret egészen az, a refrain pedig csaknem egyenes átirása a Petőfiné. A minta hatását nem szabad ennyire éreztetni. A nehéz versforma nyűgét is csak alig vonsszolja; miért nem ír inkább magyar alexandrinokban? E forma még gondosan kezelve is sokkal könnyebb s nagyon alkalmas a mezei élet festésére.

KÉPTALÁNY.

I.

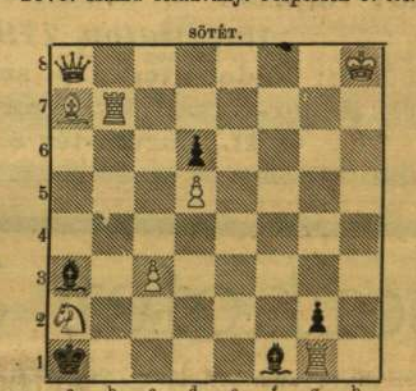
II.

A „Vasárnapi Ujság” 48-ik számában közölt képtalány megfejtése: Lesvadászat.

SAKKJÁTÉK.

1579. számú feladvány. Jaspersen J.-től.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1573. számú feladvány megfejtése.

Abbott W. A.-tól.

Megfejtés.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Vg5—g1 Kd4—e5 (a) 1. ... c5—c4 (b) 2. He3—c4 K. t. sz. 2. Vg1—d1 K. t. sz. 3. Vg1—g8 v. 3. V v. Fa5—b6 mat. Hh5—f4 mat. Világos. b. Sötét. 1. ... b6—h5 2. Fa5—c3 Kd4—c3: 3. He3—d5 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Szempesen: Pintér János. — Tarnóczon: Németh Péter. — Marosvásárhelyt: Fritsch Albert. — A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTAR, deczember hó.

Nap	Katolikus és protestáns	Görög-Orosz	Jeruzsálemi
15. V. 3. Valérián	F. Janka	3. 12. Szofon.	22. Hénok
16. H. Albina sz.	Ananias	4. Dorbála	23.
17. K. Lázár pk.	Lázár	5. Szabas	24.
18. K. Grácia	Krisztó	6. Miklos	25. Chan.
19. C. Grácia	Abraham	7. Ambrus	26.
20. F. Neméz vt.	Ammon	8. Patáp	27.
21. P. Teofil vt.	Tamás	9. B.-sz. sz. f.	28. H.
22. Tamás ap.		10. B.-sz. sz. f.	29. H.

Holdvilágzásai. ● Ujhold 22-én 2 óra 8 p. k. d.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetem-tér 6. szám.)

Schwarze, weisse und farbige Seiden-Damaste von fl. 1.40 bis fl. 7.75 p. Meter (18 Qual.) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Dépôt G. Haneberg (K. u. K. Hoflieferant) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

COGNAC Gróf Keglevich István Promotor

több ízben a legmagasabb kitüntetésekkel díjazva Eredeti üvegekben mindenütt kapható.

Calderoni és Társa

Látszerraktár: váczi-utca 30. sz. BUDAPEST Mű- és tanszerraktár kis-hid-utca 8.

Mint karácsonyi és ujévi ajándékokat ajánlunk:

Szemüvegeket és orrszíptetőket finom üveg vagy valódi hegy-jegesekkel, aczéllal, ezüst, arany vagy teknősbéka-csont keretben 1 ft 50 krtól 25 ftig. — Színházi és kettős tábori látszereket a legjobb mintákban és felszerelésekben 5 ftitől 150 ftig. Aneroid és higanylégnyommérőket a legjobb műszerészek által 5 ftitől 50 ftig. — Ablak, szoba, terem, fűtő és látszerraktározó hőmérőket 50 krtól 10 ftig. — Górcsöket 5 ftitől 150 ftig. Nagyító üvegek botanikus csövekre vagy fényképek nagyítására 80 krtól 10 ftig. — Rajzeszközök új ezüstből 2 ftitől 80 ftig. Teleszkopokat, iránytűket, napórákat stb. Tovább ajánlatnak Varázslámpák fin. képekkel (Laterna magica) 3, 5, 7, 50 stb. Fényképező-készülékek (Nebelbilder-Apparat) képekkel 15, 20, 25 ftitől. Fűtőgőzpompák különféle alakban 2 forinttól felfelé. Dörzsvillamgépek (Electrisir-Maschine) új szerkezetű 12.— Holtz-féle villamgépek kitchennél működők — 25.— Mellékzkészülékek villamgépekhez, 10 db szekrényben 13.— Virágasztalok vasból, önműködő szökőkútál — 65.— Földtekők (Globusok) különböző nagyságban 60 kr.-tól felfelé. Ásvány-gyűjtemények szekrényben 7 forinttól 20 forintig. —

Mint igen kedvelt ajándékokat különös figyelembe ajánljuk

Fényképezési készülékeinket,

melyekkel bárki minden előismeretek nélkül a legszebb képeket készítheti. Árak 20 ftitől felfelé.

Rendelés előtt hozassa meg magának mindenki részletes és dúsan illusztrált árjegyzékünket, melyeket bérmentve küldünk szét.

Videki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Valódiság jelöl:

kitűnő és hathatós voltuknál fogva már 33 év óta a legjobb hírnévnek örvendő különlegességeink

Dr. Suin de Boutemard

zamatatos fog-szappana

a fogak és foghús éptartására és tisztítására a legjobb és legbiztosabb szer; 1/1 és 1/2 csomagokban 70 és 35 krajval.

Dr. Borchardt

illatos növény-szappana

igen ajánlható az annyira kellemetlen szepülő, pörse-nés, pattanás, s más egyéb bőrtisztatlanságok, az ér-des száraz és sárga bőr ellen, egyszerűs mind a legkitch-nőbb pipere-szappan. Eredeti csomagokban bepe-csételve 42 kr.

Dr. Hartung növényhajkenőse, legjobbnak elis-mert hajerősítő s hajkihullást gátló hajkenőse, tége-lyekben 85 krajval.

Dr. Hartung kinahéj-olaja, a haját erősítő olaj, mely annak puhását s fényt kölcsönöz. 85 krajval.

Dr. Linder tanár növényi rudacs hajkenőse, eredeti darabokban 50 krajval.

Balsamos olajbogyó-szappan 35 kros csomagb.

Dr. Béringer zamatatos korona-szesze, az Eau de Cologne quintessenciája, eredeti üvegekben 1 forint 25 kr. és 75 kr.

Dr. Béringer fügyökér-hajolaj, üvege 1 ft. Leder testvérek balsamos földi díolaj-szap-pana, egy drb 25 kr., 4 darabos csomag 80 kr.

Valamennyi fentebb elősorolt szab. cikk valódi minőségben a következő magyarországi raktarak-ban kapható:

Budapest: Török József gyógyszer-tára,

király-utca 12. szám alatt.

Barna Zeig. gyógyszer-tára, a magyar királyhoz. Cs. Kiss K. gyógyszer-tára, a királyhoz. Wlassak Ed. gyógyszer-tára, a királyhoz. A. gyógyszer-tára, a királyhoz. T. gyógyszer-tára, a királyhoz. K. gyógyszer-tára, a királyhoz. M. gyógyszer-tára, a királyhoz. N. gyógyszer-tára, a királyhoz. O. gyógyszer-tára, a királyhoz. P. gyógyszer-tára, a királyhoz. Q. gyógyszer-tára, a királyhoz. R. gyógyszer-tára, a királyhoz. S. gyógyszer-tára, a királyhoz. T. gyógyszer-tára, a királyhoz. U. gyógyszer-tára, a királyhoz. V. gyógyszer-tára, a királyhoz. W. gyógyszer-tára, a királyhoz. X. gyógyszer-tára, a királyhoz. Y. gyógyszer-tára, a királyhoz. Z. gyógyszer-tára, a királyhoz.

Alsó-Kubin. Tyroler Józ. Nagy-Kilinda. Neuhold K. roly gyógyszer-tára. Balassa. Gyarmat. Csere-nyák György. Kanizs. Odon. Barta. Töpecser Alb. Th. gyogysz.

Bekes. Csaba. Varsagh Béla gyogysz.

Brassó. Jekelius Ferd. gyogysz.

Bessterce. Kelp Fer. Fleischer testvérek.

Bonyhádi. Straucher B. Csernovicz. Sehnirch J. Go-lichowski I. gyasz. Schmidt és Funt.

Csegléd. Bohm József gyasz.

Debreczen. Csanak J. Gereby Eger. Köllner Lőrinc gyogysz.

Epejusz. Krivos Gyula gyasz.

Eszék. Dienes J. C. gyogysz.

Fiume. Pavaic testv. gyogysz.

Földvár. Nádhera Pál fia.

Hajdu-Böszörmény. Lányi M. gyogysz.

Hód-Mező-Vásárhely. Kiss Gyula gyogysz.

Ipolyvás. Sági Fülöp.

Kassa. Eschwig Flod. Ed. Quisfeld K. Strausz D. Me-gay G. A. Wandaschek Kár-gyasz.

Kecskemét. Molnar Pál gyasz.

Komárom. Belloni Angela. K. vasa gyasz. és Gruber L.

Közd-Vásárhely. Fejér Luk. Kémény. Ritter J. Lipót.

Léva. S. Hubert Pál. Liptó-Szt-Miklós. Balló L. gyogysz.

Losoncz. Pokorny Lajos gyasz.

Lécs. Klein Sándor.

Lugos. Vértés Lajos gyasz.

Makó. Cornides K. Laurenszky István gyasz.

Márocz. Izet Nándor.

M.-Vásárhely. Kaup és Eck-wert.

Mohács. Szendrey Jenő gyasz.

Medgyes. Breckner Károly.

Miskolc. Deák Kálmán. a fe-lete kutyához. Dr. Szabó Gy.

Munkács. Trautler Fr. gyasz.

Nagy-Bánya. Haracek József és fia.

Nagy-Becskerek. Weisz Herm.

Nagy-Kanizsa. Rosenfeld Adolf.

Rosenberg F.

Rényi Károly. Ujházy István.

valamint Magyarország legtöbb nagyobb gyógyszer-tárában, illatszert- és gyógyfűszekereskedésben.

ÓVÁS! Hamisítványoktól, nevez-tesen a dr. Suin de Boutemard-fele legpazsra és a dr. Borchardt-fele illatos növény-szappan gyakra elő-forduló hamisítványaitól mindenkit óvunk.

Számtalan hamisító és hamisítások elárulói sújtattak már eddig is Bécsben és Prágában törvényileg, érzékeny pénzbírsággal.

Raymond és társ.,

cs. kir. szabadalom tulajdonosa Berlinben.

PESTI HIRLAP

Legelterjedtebb, legkedveltebb és amellelt legolcsóbb magyar napilap.

Kormánytól és pártoktól független, demokratikus irányu politikai napilap.

Szabadelvűség és függetlenség minden irányban: az a jelszó, melyhez hű maradt, immár 12-ik éve, mindig. — És hű maradt ezentul is.

Közkedveltség tekintetében vetélytárs nélkül áll.

Kétségtelenül a legbővebb és változatosabb tartalmu az összes napilapok közt.

Zene- és sorsolási mellékleteket egyedül a „Pesti Hirlap” ad előfizetőinek.

Mutatványszámokat egy levelező-lapon nyilvánított óhajra egy hétig ingyen és bérmentve küld a „Pesti Hirlap” kiadó-hivatala (Budapest, Nádor-utca 7. sz.)

Előfizetést kezdeni a hó bármely napjától lehet. — Az előfizetési pénzek a „Pesti Hirlap” kiadó-hivatalába küldendők.

Előfizetési árak:

Pesti Hirlap a Vasárnapi Ujság képes heti folyóirattal együtt:

Egész évre 21 ft.

Negyedévre 5 ft 25 kr.

Félévre 10 ft 50 kr.

Egy óra 1 ft 80 kr.

Egész évre 14 ft.

Negyedévre 3 ft 50 kr.

Félévre 7 ft.

Egy óra 1 ft 20 kr.

Egyes szám ára Budapesten 4 kr., vidéken 5 kr.

Összetévesztések kikerülése végett csakis „Pesti Hirlap” irandó czim gyanánt.

REPARATOR KAJI CHINA-VASBOR

csúsz és köszvény ellen

50 kr. és 1 ftit kapható minden gyógyszer-ban.

vérszegénység és sápkor ellen a legjobb szer. Ára kis üveg 1 ft

60 kr., nagy üveg 3 ft. Utánzatok ellen véd névaláláram.

KRIEGER GÖRGY gyógyszer-tára a „Magyar Koronához” Budapest, VIII. ker., Kálvin-tér.

Leichner zsirpora és Leichner hermelinpora.

E jeles gyártmányok a legmagasabb körökben s a leg-első művésznököktől előszeretettel használtatnak; az arcz-uk fiatalosan szép viruló külsőt adnak. — Kaphatók a gyárban: Berlin, Schützenstrasse 31, valamint minden illatszertárban, Valódiilag csak zárt szelenczék-ben, melyeknek fenekére czég és védjegy van belevésve.

L. Leichner, Berlin

Parfümerie-Chemiker, k. k. Hoftheater-Lieferant.

Dr. Lengiel Frigyes „nyír-balzsama”

Már maga a növényi nedv, mely a nyírből folyik, ha annak törzset megfúrjuk: ember emlékeztet őta a legkitchőbb szépi-tőszernek van elismerve; ha pedig e nedv a főtálaló utatasa szerint, vegyi iton balsammá alakittatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arcz vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek vál-nak le a bőrről, mely ezáltal valóti fehér és gyón-gó lesz. B. balzsam az arcon képződött ráncokat és him-lőket kitchitja, s fiatalos kitchét kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyón-góddá és frissé teszi; szepült, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztatlanságát a legtróvidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, haszná-lati utatással együtt, 1 ft 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan”-ja

a legezszeszűbb gyógyszer-papan, mely a bőrt, gyón-góddá és fehérré teszi, s hivata van e balsam jó hatású fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére:

Török József gyógyszer-tára Budapest, király-utca 12. sz. a.

Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszer-tárában. Debre-zen Rothschneek gyogyszert. Eszék Dienes gyogyszert. Nagy-Becskerek Menezer gyogyszert. Nagyszeben Mor-scher gyogyszert. Kolozsvár Dr. Ember gyogyszert. Brassó Kugler gyogyszert. Pozsony Erdy István gyogyszert. Szeged Barcsay gyogyszert. Temesvár Jahner gyogyszert, s minden kiválóbb gyógyszer-tárában, illatszert- és gyógyfű-kereskedésben.

La VELOUTINE

Legjobb és Leghírnevebb Pipere Hőlgypor

CH. FAY, ILLATZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Gyors és biztos segély gyomorbántalmak és következ-ményeikre! Az egészség fenntartására, a nedvek, valamint a vér tisztítása és tisztartására és jó emésztés elősegítésére a legjobb és hathatós szer, mindenhol ismervé és kedvelve.

Dr. ROSA „ÉLETBALZSAMA”

Ez, a legjobb és legnagyobb erejű gyógyszer-nyék, a legmondosabban készitve, mindennemű emésztési bajok, gyomorgörögők, étvágy-talanság, savanyú felbőfőgés, vértőlulás, aranyér stb. esetében teljes biztonsággal állja meg helyét. Éne kitűnő hatású, fogva az most már a népek biztos és megtróvált háris-erévé vált. Nagy üveg ára 1 ft, kicsi 50 kr. Elismert levelek ezrelével állnak megitetésre.

Óvás! Csaklódást elhárítás érdekében figyelmeztetek mindenkit, hogy az eredeti szably szerűt egyedül töten ké-sített Dr. ROSA életbalzsam kár kartonja van göngyölítve, mely hosszalán e felírást: „Dr. Rosa életbalzsama a „Fekete sas” gyogyszertárból, B. Fragner, Prága 205—3a német, cseh, magyar és francia nyelven viseli, s a melynek homlokoldalai a törvényes letében álló mellékelt védjeggyel vannak ellátva. — Val. Dr. Rosa életbalzsam csak készítőjénél

B. Fragner „zum schwarzen Adler” gyógyszer-tárbán Prága, 205—3, kapható. — Budapest kapható Török József és Budai Emlénel.

Az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb gyógyszer-tárában van ez életbalzsamnak raktára. Ugyanott kapható:

Prágai egyetemes házikenőcs

a köszönő iratok ezrelével elismert biztos gyógyszer min-den guladás, seb és daganat ellen.

Biztos sikerrel alkalmazható a női mell guladás, tejlekedése és ke-ményedésnél, a gyermek elválasztásánál, gyenyede, vérdaganat, gyeny-mekedésnél, a gyermek körömdaganatnál, a kéz- és lábujjakon tamadó ugynevezett körömdagernél, keményedések, duzzadások, mirigydag-natoknál; szalonadagnál, holttemél. Minden guladást, dagana-toknál, körömdagernél, holttemél, a legtróvidebb idő alatt gyógyít meg; hol tot, keményedést, duzzadást, a legtróvidebb idő alatt gyógyít meg; hol azonban már genykegődés következtet, ha a feketlyt a legtróvidebb idő alatt felhúzza és meggyógyítja. Szelenczében 25 és 35 krajczár.

Óvás! Mivel a prágai egyetemes házikenőcs igen gyak-ran utánozzák, figyelmeztetek min-denkit, hogy azt, eredeti szablyában, csak én egyedül készítem. Csak akkor az valódi, ha a sárga ércszelenczék, utatásokba (9 nyelvi nyomtatványban) s két kartonkba — melyek a fennebbi védjegyet viselik — vannak göngyölítve.

Fül-balzsam. A legkitchőbb és számos kísérlet után le-mertes legmegtróvált szer a néhéz hallás gyógyulására s a teljesen elvesztett hallás visszerzésére. 1 palack 1 ft

TÉLI IDÉNYRE

Jersey tricót női derekak alsóingek, lábravalók és harisnyák pamut, gyapjú és selyemből, úgy-szintén Jäger tanár rendszere szer-int készült gyap-u-árúk nők, férfiak és gyermekek számára, valamint szines gyapjú, selyem és atlasz szoknyák nagy választékban jutányos árakon kaphatók

KOLLARITS JÓZSEF és fiaival

az „YPSILANTI”-hoz.

Budapest, váczi-utca 5. sz. alatt.

Árjegyzéket kívánatra bér-m-ntve küldünk.

Helgolandi fogcseppek.

Egy pillanat alatt megszüntetnek bármily termé-zeti fogfájást és fúlszagot. — Egy üveg ára 50 kr.

Nádassy-szájvíz és fogpor

a legtróvidebb idő alatt megszüntetik a rossz fogaktól eredő fogfájást, és kellemet-len szagot; a szára fogakat hófehérek-ké teszik. — Egy üveg ára 40, 70 és 1 ft 150 kr.

A fogpor ára 40 kr.

Főraktár: Terstyánszky K. gyógyszer-tárában, Kertész-utca 20. sz. Török József, váczi-utca 5. sz. minden nagyobb gyógyszer-tárában, valamint Nádassa, Thalhammer, Kochmeister és Decsenyi gyógyszer-kereskedőnél Budapestben. 4085

SZABOTT ÁRAK!

Olcsó karácsonyi ajándékok eladása.

HARSÁNYI ISTVÁN

diszmnárú-kereskedő és fémmű-gyáros.

Váci-utca 22. BUDAPEST, Nemzeti szálló.

Ajánlja ujonnan beszerzett karácsonyi és ujévi ajándékokat: bel- és külföldi bronz, porcelán és diszmn-árúkat 1 ftitől felfölbe, valamint saját műhelyében készített, francia és német kivitelű bronz-gyártmányait, mint órá-készlet 15 ftitől, képekert 1 ftitől, diszmnasztalok 15 ftitől, fali tál, korsók, névjegytartó 10 ftitől felfölbe szabott és a legjutányosabb árak mellett. 4085

Óvás! Mivel a prágai egyetemes házikenőcs igen gyak-ran utánozzák, figyelmeztetek min-denkit, hogy azt, eredeti szablyában, csak én egyedül készítem. Csak akkor az valódi, ha a sárga ércszelenczék, utatásokba (9 nyelvi nyomtatványban) s két kartonkba — melyek a fennebbi védjegyet viselik — vannak göngyölítve.

Fül-balzsam. A legkitchőbb és számos kísérlet után le-mertes legmegtróvált szer a néhéz hallás gyógyulására s a teljesen elvesztett hallás visszerzésére. 1 palack 1 ft

Richter-féle Horgony-Építőkö-Szekrények

„A gyermek legkedveltebb játéka”

Mert oly kedveltek a Richter-féle Horgony-Építőkö-Szekrények?

Mert nem közönséges játékszerek és majdnem elpusztíthatatlanok.

Mert mindegyike kiegészítő-szekrény által meg-nagybővíthető és azáltal mindig értékesebb lesz.

Mert szülők és nagyszülőknek is a hosszú tél-estéken kellemes szórakoztatásul szolgálnak.

Mert a pompásan színezett számos építészeti mintalajpák nemcsak szórakoztatják, hanem még oktatónak is hatnak és a gyermekeknek mindig újabb buzditásul szolgálnak.

Mert az összes építészeti ábrák tudományos keresztülvitele folytán a műépítmények felépítése könnyen és biztosan megy.

Miert egyszerűs mind a legolcsóbb karácsonyi ajándékok azok?

Mert később a netán elveszett vagy megsérült kövek és mintafüzetek, egyes Horgony-építőkövek, illetve mintafüzetek hozzá vásárlása által könnyen utánpótlhatók és végre mert minden Horgony-Építő-Szekrény több éven át hasznavehető marad.

Aszt minden családnál egy Horgony-Építő-Szekrénynek készletben kellene lenni. Terjedelmes leírás és tudományos véleményeket találhatni a képekkel ellátott „A gyermek legkedveltebb játéka” című könyvben, a mit szíveskedjenek azonnal levelező-lapon az alant jegyzett cseztől kérni és egy Építőkö-Szekrény bevásárlása előtt tüzetesen átolvasni. A megküldés bérmentve történik.

Értékelen utánzatok miatt, a bevásárlásnál szíveskedjenek kifejezetten „Richter-féle Horgony-Építőkö-Szekrény” kéri és minden szekrény, melyen a veres „Horgony” gyári jevy hiányzik, mint nem valódi határozottan visszautasítandó. Csak Richter-féle Horgony-Építőkö-Szekrények egészíthetők ki! Ezek különböző árban, (40 kr., 70 kr., 1 ft 10 kr., 2 ft 25 kr., 3 ft 50 kr., 5 ft és felfölbe) a világ majdnem valamennyi nagyobb játékszekerkeskedésben kaphatók.

Richter F. Ad. és társa, Bécs, I., Nibelungengasse 4.

Rudolstadt (Turingia), Nürnberg, Olden, Rotterdam, Jonkerfranststraat 42, London E.C., 1-2 Railway-Pl., Fenchurch-St., New-York, 310 Broadway. 4059

Kávé pótdán bér-m. 4 1/2 kilo

Afrika Mokka o. 6. ft 5.10

Santos, szöld ... 5.65

Cuba, szöld ... 6.25

Ceylon, kávé-szöld ... 6.80

Aranykávé, szöld ... 6.80

Lapoz hal, szöld ... 7.10

Lapoz hal, szöld ... 7.10

Ettinger & Co., Hamburg.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhiva-talban, Budapestben, IV, egyetem-utca 4. sz. alatt.

BERNDORFI FÉMÁRU-GYÁR

SCHOELLER ÉS TÁRSA BÉCS.

Raktár: BUDAPEST, váczi-utca 25. szám alatt, a Kristóf-tér sarkán.

Ajánlja gazdagon felszerelt raktárát alpacca-ezüst-, china-ezüst s mindennemű alpacca-asztalkészletekből, u. m. étszerek, tea-kazánok, tea- és kávé-tartók, karosgyertyatartók, valamint

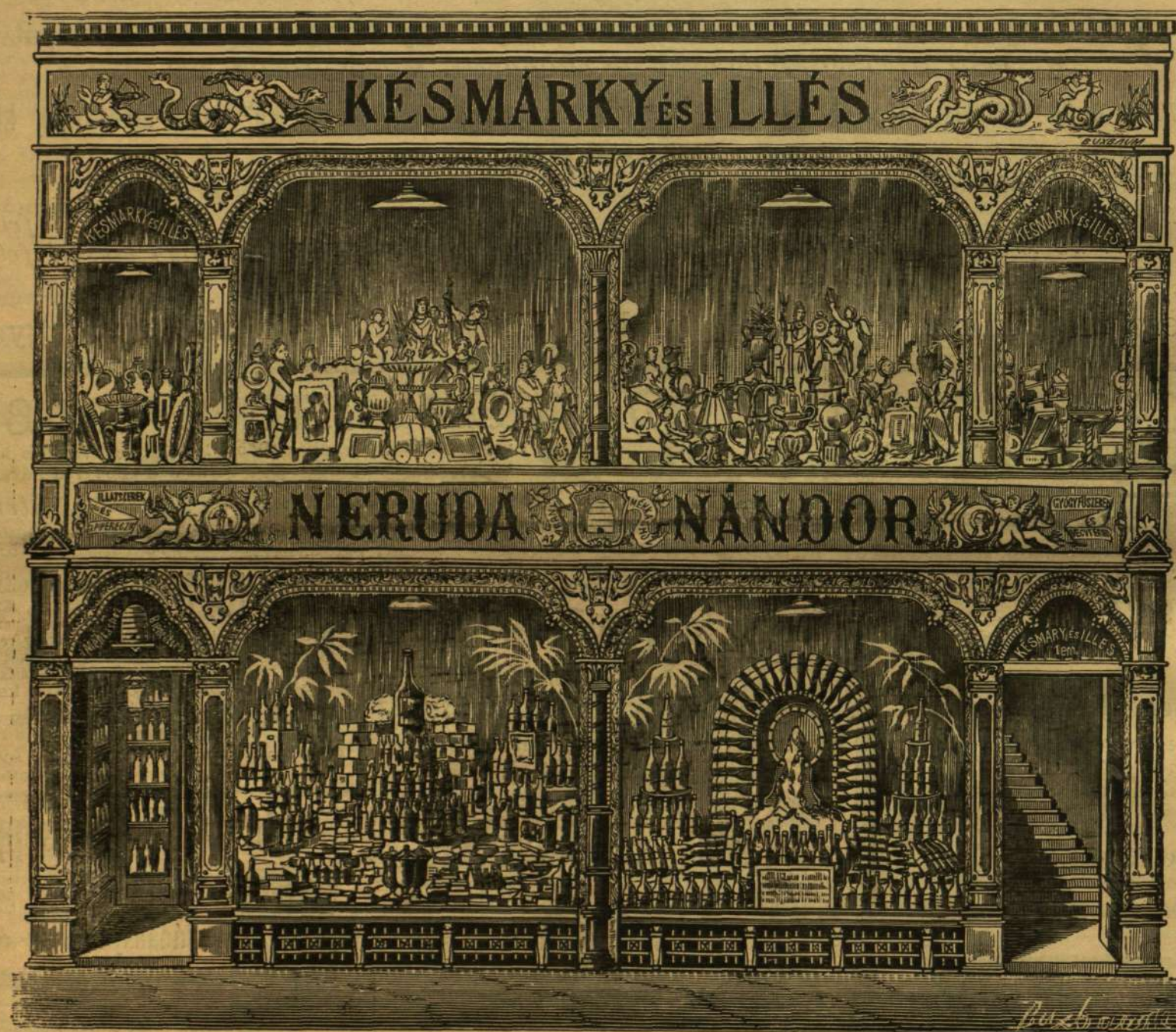
TISZTA NICKEL FŐZŐ-EDÉNYEK.

Képes árjegyzék magyar vagy német nyelven kívánatra ingyen és bérmentve.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, miszerint a
hatvani utca 9. sz. alatt, az ujonnan épült vasház I. emeletén,

világvárosi mintára nagy raktárunkat u. m.

Műipar-czikkek, czélszerű és izléssel összeállított alkalmi ajándékok, a most különösen kedvelt japáni és china diszitési tárgyak, valamint francia és angol diszmű-különlegességekből, f. é. decz. hó 1-én megnyitottuk. 13 év óta bennünk helyezett bizalmát és pártfogását ez új vállalatunkhoz is kérve, maradtunk kiváló tisztelettel **Késmárky és Illés.**

Neruda Nándor Budapest,
 gyógyfűszerkereskedő az arany méhkashoz, hatvani-utca 9.
 a „vas ház”-ban.

Pinaud, Piver, Roger & Gallet, Houbigant, Atkinson, Bayley stb. stb. illatszereinek nagy raktára.
 Macassar olaj, Ka'jador, Odonto és Eukonia, Rowland és fiától Londonban.

Szappanok: 5 krtól 2 frtig darabja, nagy választékban.
 Illatszerek, izlésesen kiállított dobozokban, illatborítékok, pipere és hajvizek.

Gróf Keglevich István, Czuba-Durozier, Martell, Martineau, Matignon, Hennessy, Sicard, Prunier, Tricoche-féle és Californiai cognac legolcsóbb árakban.

Malaga, Madeira, Sherry, Tokaji és sashegyi borok kitűnő minőségben.

Magyar pezsgő Francois és Társától Budafokon, francia pezsgő Mumm és Társától, Pommery és Heidsiecktől.

Thea legjobb minőségekben, rum valódi Jamaika, rum naturel az Antillák társaságától és Californiai rum üvegje 80 krajczár stb.

Hollandi cacaok Van Houten-, Gaedke- és Blookertől, Liebig társaság és Kemmerich húskivonata, a Nestle-féle gyermekliszt és sült tej magyarországi főraktára.

Arjegyzékkel kívánatra szívesen szolgálok.

51. SZÁM. 1889.

BUDAPEST, DECEMBER 22. XXXVI. ÉVFOLYAM.

